

hêviya gel

Sal: 2
Hejmar: 18
Tebax 1988

KARKERÊN HEMÛ WELATAN Û GELÊN BİNDEST YEKBIN!

ÖZAL İKTİDARININ PİLİ BİTTİ REFERANDUM VE ERKEN YEREL SEÇİMLER OYUNDUR

Bir ayı aşkın bir zamandır - halklarımızı alaya alırcasına yerel seçimlerin dört ay önce mi- sonra mı yapılması tartışılıyor. Gazeteler ilk sayfalarını referanduma ayırmış; köşe yazarları anket sonuçları üzerine yorumlar yapıyor. Referandum rüzgarıyla yaratılan toz-duman içinde göz gözü görmez olmuş.

Sanki, Türkiye güllük gülistanlık; başka hiç bir sorun yok. Sanki, halkın tek talebi erken yerel seçimler!.. Ve sanki, çekilen tüm acıların, ızdırapların, yoksulluğun tek muhatabı Anayasanın yerel seçimlerle ilgili maddesiymiş gibi..

Deveye sormuşlar: "boyunun neden eğri?", "Nerem doğru ki?" demiş. Şimdi sormak lazım: 82 faşist Anayasasının neresi doğru ki? Ve referandum neyi değiştirecek? İşçiler, grevli tolu sözleşmeli haklarına mı kavuşacak? Eğitim emekçileri, sağlıkçılar, memurlar örgütlenme hakkı mı kazanacak? Üniversiteler özerk mi olacak? Yargı organları bağımsızlığına mı kavuşacak? Düşünce, söz ve örgütlenme özgürlüğü mü sağlanacak? İdamlar mı kalkacak? Zindanlar mı boşalacak? Yoksa, referandum Kürt halkının kaderini mi belirliyor? (!)..

Bütün bunlara, kocaman bir hayır diyorsak, referandum ve erken seçimlerle ilgili Özal'ın gerçek niyetini ortaya koymalıyız. Kitlelere bunu açıklamalıyız. Çünkü Özal, bu oyunlarla, -kisa bir süre

için de olsa- kitlelerin dikkatini seçimlere çekerek, estirilen devlet terörünü, Kürt halkına karşı uygulanan katliamları, cezaevi direnişlerini, halklarımızın içinde bulunduğu yoksulluğu, işsizliği, kısacası halklarımıza karşı işlediği tüm suçlarını gizlemek istiyor.

Yine Özal bu manevrayla, istisnasız tüm devlet yetkililerinin ve özellikle Özal ailesinin bulaştığı yolsuzlukları, haksız vurgunları ve bunlarla ilgili kaba dosyaları "hasıraltı" etmek istiyor.

Ayrıca, bir yıldan beri yapılan kamu yoklamaları, Özal iktidarının gittikçe oy kaybettiğini göstermektedir. Zaten son seçimlerde %36'lık oyla iktidarı gasp eden Özal, artan oy kaybını, ANAP içinde kongre sonrası meydana gelen kaynamayı ve muhtemel gelişmeleri de dikkate alarak, sıfırı tüketmeden önce, yerel seçimleri aradan çıkarmak istiyor.

Zira, ANAP'tan kopan oylar henüz yerini bulmuş değil. Ana muhalefet partisi SHP, bugünkü yapısıyla iktidara hazır değil. Ne geniş emekçi yığımlara, ne burjuvaziye ve ne de, devletçi yapıyla Kürt halkına güven vermektedir. DYP ise, hem ANAP ile aynı mayadan, hem de iktidar adayı olmaktan uzak olduğundan ANAP'tan kopmaları toplayamıyorlar. İşte Özal bu durumu kendi lehine kullanarak yerel seçimlerde büyük bir hezimete uğramaktan kurtulmak isti-

yor.

Ayrıca, Cumhurbaşkanlığına soyunan Özal, bu konuda da bazı hesaplar yapmaktadır. Referandum ve erken yerel seçimlerden sonra, başkanlık ya da yarı başkanlık sistemiyle Cumhurbaşkanının yetkilerini genişletmek için yeni bir referandum planlıyor. Bütün bu oyunlarla kendini sağlama alıp halklarımıza daha sağlam kazıklar atmayı düşünüyor. 15

Milyar'a mal olacak olan bu referandum, sömürgeci faşist iktidarın ve onun uşaklarının çirkef emelleri için halklarımızın cebinden çalınıyor.

Özal'ın hesapları çok.. Ancak hesaplarında, işçiden, emekçiden yana; ezilen-sömürülen halkımızın yararına hiç bir şey yok. Ve böylesi şeyler Özaldan beklenmez de.

Özal iktidarı, işçi sınıfının, emekçi yığınların, öğrenci Devamı Sayfa 15'te

GÜNEY KÜRDİSTAN'DA YENİ BİR SÜREÇ

İran'ın 18 Temmuz'da Birleşmiş Milletlerin daha önce savışan taraflara sunduğu 598 sayılı ateşkes kararını kabul ettiğini açıklamasıyla, genel olarak Ortadoğu'da ve özel olarak Güney Kürdistan'da yeni bir sürecin kapıları aralandı.

İran-İrak savaşında ateşkes kararının kabulüyle birlikte Güney Kürdistan 80 sonrası en kiritik dönemine girmiş bulunuyor. Anlaşmaya varan iki sömürgeci devlet bütün güçleriyle, kendi egemenlikleri altında olan, Doğu ve Güney Kürdistan'a karşı "haçlı" seferlerini başlattılar. Şu anda (Ağustos-1988) Kürdistan Ortadoğunun en kızgın savaş ocağı durumunda.

Birleşmiş Milletler aracılığıyla varılan ateşkes anlaşması ile 8 yıldan beri devam eden haksız savaş durdurulurken, bu iki sömürgeci güç arasındaki savaşta en büyük acıyı çeken Kürt halkı üzerine de yeni pazarlıklar yapıldı. Karşılıklı yardımlar kesildi. Anlaşmanın yürürlüğe gireceği 20 Ağustos beklenmeden, 8 Ağustostan itibaren savaş cephesindeki askeri güçler Kürdistan'a yöneldi. Sömürgeci İran yönetimi, Doğu Kürdistan'da pêşmergelere karşı yoğun operasyonlara girişti. Mahabat, Sakız ve Baneh çevresinde kanlı çarpışmalar meydana geldi.

Kanlı saddam diktatörlüğü, Onlarca savaş uçağı, helikopter tank ve ağır toplar desteğinde 30 bin kişilik askeri gücüyle Güney Kürdistan'ın kurtarılmış bölgelerine saldırdı. Karadan yapılan saldırılara karşı kurtarılmış bölgeleri korumada başarı gösteren ve 4 bin Irak askerini öldüren peshmergelerin direncini kırmak için havadan bombalama devam ediyor,

Devamı sayfa 5'te

MÜCADELEDEN KAÇIŞ

YALAN VE DEMAGOJİ İLE ÖRTBAS EDİLEMEZ

CİHAT-İSVEÇ

Kürdistan'da devrimci mücadele kızıştıkça, mücadelede samimi olanlar, örgütlü olarak direnenler öne çıkmakta, yeni yeni kadrolar pratik içinde sınanarak yetkinleşmektedir. Bunun yanı sıra, pratik mücadele, geçmişte "hasbelkader" devrimciliğe bulaşmışları açığa çıkarmakta, ayıklamaktadır. Diyalektiğin yasası budur.

87 sonlarında, yani bundan dokuz ay önce, TSK içinde yaşanan olayın özü de bu idi. TSK'nın birlik hareketi oluşu, kadrolarının pratik içinde birbirlerini sınamamış olması, böylesi bir ayıklanmayı zorunlu kılmaktaydı. Zira, kılıçtan keskin görünenler, kendini her olayda "başa" yazdıranlar pratikte hünerlerini göstermeliydiler.

Halk arasında anlatılan, olmuş bir olayı anımsatmakta yarar var.

Bilindiği gibi, TC'nin Kıbrıs'ı işgal ettiği dönemlerde gönüllü askerler aranıyor ve gönüllülerin listesi yapılıyordu. Jandarmalar bu iş için

köy köy dolaşırken, Konya'nın T köyüne de uğruyorlar. Köylüleri toplayıp olayı anlatıyor ve gönüllülerin listesini hazırlıyorlar. Köyün babayığiti geçinen Doğan da, karabalığı görünce

yanaşiyor. Olayı öğrenince, jandarmalara: "ben gönüllüyüm ancak beni en başa yazarsanız ben varım" diyor. Jandarmalar: "henüz 5-6 kişiyi yazdık. Seni de sıraya göre

yazalım" diyorlar. Bizim Doğan bu, kabullenir mi? ille de en başa yazılacak. Neyse ki, jandarmalar hatırını kırmıyor, Doğan'ı ön sıraya yazıyorlar.

Aradan bir hafta geçtikten sonra, jandarmalar başka bir iş için köye uğradıklarında,

Doğan'ın yapısını bilen ve ona bir ders vermek isteyen muhtar, jandarmalara durumu anlatıyor. Jandarmalar Doğan'ın evine uğruyor; kısa sohbetten sonra Doğan'a "gönüllüleri topluyoruz, sıra sana geldi. Kalk gidelim" diyorlar. Doğan'ı titreme tutuyor, ama çaresizdir. Jandarmalarla birlikte muhtarın evine varıyorlar. Doğan, daha muhtarı görür görmez ayağına kapanyor: "ben ettim sen etme. Beni kurtar." diye yalvarıyor. Muhtar Doğan'a kaldıramıyacağı okkanın altına girmemesi için gerekli nasihatı verdikten sonra, O'na kurtuluş yolunu da gösteriyor: "her jandarmaya 200 Tl. ver; seni görmemiş olsunlar" diyor. Doğan sevincinden ne yapacağını şaşırıyor. Cebindeki tüm paraları askerlere rüşvet olarak verip kurtuluyor.

Şimdi, bizim K.İzzeddin ile Bay başkan (B.Ahmet diye imza kullanmış) da, TSK'nın kuruluşunda Humeyni'nin pasdarları gibi bilinçsizce (Pasdarlar kadar inanca sahip olmadan) göğüslerine vura vura başa yazıldılar. Eh, gün geldi pratik adımlar atıldı, belirli zorluklar aşıldı, bu baylara "sıra sizde" denilince

okkanın ağırlığını ve işin ciddiyetini anladılar. Bu işte rüşvet olmadığından onlar da kendilerini kurtarmak için, PKK'nın ardına sığındılar. PKK'yi kendilerine perde ederek Mayıs 88'de çıkardıkları bir bildiri ile TSK'ya ve değerli kadrolarına çamur atmaya başladılar.

Baştan sona, PKK şakşakçılığı yapılan yazı, mayasını bilinçsizlikten ve inançsızlıktan almış; her şey inkar temelinde geliştirilmiş, yalan ve kasıtlı çarpıtmalarla süslenmiştir.

Bu insanların samimiyetsizlikleri ve sahtekarlıkları yazdıklarında da açıkça sırtmış olmasına rağmen yazılarının belli kısımları bile olsa Berxwedan'da yayınlanmış olması ve yazılarının -kimi yörelerde- PKK taraftarlarınca el altından dağıtılması, PKK'dan ayrılıp (ki, bunlardan bazıları ajanlaştı) PKK'yi tasfiyeye yönelen kimi unsurların bildirilerinin reformist güçler tarafından basılıp dağıtılmasını anımsatıyor. Bu hatırlatmayı yaptıktan sonra, kaçkınların yazısına dönelim.

Kürdistan'ın sınıflı bir toplum olduğunu unutarak, kendileriyle birlikte herşeyi inkar eden ve her kesi tek parti çatısı altında birleşmeye çağırın (ama kendisi gitmeyen), nicel güce tapan (korkudan olsa gerek), ideolojik içeriği olmayan, kişiliklerini kurtarma çabasıyla yazılmış bildiriye uzun uzadıya cevap vermek niyetinde değilim.

Okuyucuların affına sığınarak, bazı örneklerle, bizlerce iyi tanınan bu unsurların sahtekarlıklarını açığa çıkarmak istiyorum.

Birincisi; 1987 MK toplantısında Başkan (B.Ahmet) işlediği suçlardan dolayı kendisini savunamamış ve örgütün dışına düşmüştü. Onu, şimdi yanına almak için izinli sayan K.İzzeddin bile savunamamış. Bunlar TSK-DK Avrupa konferans belgelerinde var. Ayrıca K.İzzeddin henüz örgütten kaçmadan (yani sorumlulardan biri iken) B. ile ilgili, tabana bilgi verilirken, B'nin işlediği suçların yanısıra, geveze, işe yaramaz ve feodal zihniyetli olduğunu söyleyenler kendileriydi. Bunu özellikle İsveç biriminde yaşayan ve bilgilendirme toplantısına katılan her sempatizan biliyor. Bu nedenle B'yi onların yakıştırdığı bu sıfatlarla başbaşa bırakıyorum. Ayrıca B'nin, ilk defa bu bildiriye "B.Ahmet" ismiyle imza kullanmasında bile bir hinlik var. Onlar bu imzayla başka alanlarda "Ahmet" olarak tanınan en az iki unsuru da çağrıştırarak kafa bulandırmak istiyorlar.

İkincisi; "TSK söyledi ama yapmadı" diyor. Yani TSK'nın doğruları söylediğini kabul ediyor. Neyi yapmadı, niçin yapamadı ve kendisi bir sorumlu olarak söylenenlerin yapılması için neler yaptı? demiyor. Yoksa, K.İzzeddin TSK'nın 1,5 yılda devrim yapmasını mı bekliyordu? hiç bir TSK taraftarı böylesine bir

hayal dünyasında gezinmiyor. Ve TSK önüne koyduğu hedeflere doğru emin adımlarla yürüyor. H.Gel 18. sayısını çıkarıyor. Ülke içi yayınlarının öne geçtiği bu süreçte bile en çok satılan ve okunan yayınlar arasındaki yerini koruyor. TSK, Militanlarının birçoğunu Ortadoğu zeminine çekti. Belirli zorluklar yaşandı. Bu zorluklar karşısında geri adım atanlar da oldu. TSK'nın belli eksiklikleri oldu. İş yapan örgüt olarak bazı hataları oldu. Ama direnenler ders çıkardılar ve başarı sağladılar. Kaçkınlarımızın kasıtlı olarak yarattığı bulanıklık ortamından etkilenip uzaklaşan bazı unsurlar yeniden hareketin saflarına katıldılar.

Askeri eğitim için gerekli zemin hazırlandı. Bu gün bu kamplarda azımsanmayacak sayıda militan eğitiliyor ve yeni görev alanlarına yöneliyor. Basında çıkan yazılar, resimler ve Ortadoğu zemininde gücü olanlar bunun şahitleridir.

K.İzzeddin, "Tek bir arkadaşımızı bile ülkeye yerleştiremedik" diyor. O bununla, ülke zemininde örgütlenmenin olmadığını kastediyor. Kendi yazısıyla bile çelişkiye düşüyor. Çünkü yer yer, H.Gel yayınının ülkeye götürüldüğünü yazıyor, inkar edemiyor. Peki, yayınları ülkede cinler periler mi dağıtıyor veya kimlere okutuluyor. Yine ülkeden yollanıp H.Gel de yayınlanan mektupları K.İzzeddin mi yazıyordu? Ayrıca yazısının "son ayrılmalar" bölümünde her şeyi bitmiş gösterirken bile, "yalnız ülkede belirli ilişkileri toparlama olanağı vardı" diyerek ülke içindeki çalışmaları az da olsa itiraf ediyor (her yer dağıldı diyen biri ülke için bu değerlendirmeyi yapıyorsa, bazı şeyleri küçümsese bile

inkar edemiyor demektir). Ve gerçek şu ki, ülke içindeki gelişmeler, yeni sorumluların ülkeye girmesini gerektirecek düzeye varmıştı. Bu konuda da K.İzzeddine görev verilmiş. İçerideki olumlu gelişmeyi bildiği için de bu görevi kabullenmiş. Bunları kendi yazısında görmek mümkün. Ayrıca, Bremen'de örgütü tasfiye etmek amacıyla yaptığı toplantıda da bu konuda ıkrarda bulunmuşlar. Zaten K.İzzeddin'in TSK'yı tasfiyeye yönelerek kaçışına neden olan da bu görev oldu.

Üçüncüsü; "MK ve PB'nin çoğunluğu, bölge komitelerinin üçte ikisi, Ortadoğu'ya gidenlerden bir kişi hariç tümü ve her yerde çok sayıda kadro ve sempatizan ayrıldı" diyor. Dilin kemiği yok, durmadan dönüyor. Peki adama sormazlarmı, bu kadar çoğunluğu sağladıktan sonra, örgütü bir iki kişi dediklerine neden bıraktın? Bu acizlik değil mi? Çoğunluğun kararıyla, çoğunluğu yanına alıp neden örgütü istediğin hata sokmadın? Bu beceriksizlik değil mi? Hiç değilse, yazdığın bu belgeye neden bunların imzasını attıramadın? Ve daha da önemlisi, Örgüt içinde bahsettiğin bu olumsuzluklar olurken, senin bir sorumlu olarak payın ne idi?

Adama sorarlar: **Sen bostan korkulugu muydun?**

Dördüncüsü, "TSK'da şeflik var" diyor. PKK'ya övgüler diziyor. Bununla kargaları bile kendine güldürüyor. Ayrıca PKK şaşakçılığında dahi samimi olmadığını kendi yazında belirtiyor. Örgütlü mücadeleden kaçtığını açıkça yazmıyor; ama, bir türlü gizleyemiyor. Şöyle ki, PKK'yı övüp göklere çıkardıktan sonra, "insan PKK'nın tüm ideolojik görüşlerine katılmasa da

PKK'yı desteklemek ve her alanda onunla dayanışma içinde olmak gerekiyor" diyor. Sormak gerek: PKK'nın hangi görüşlerine katılmıyorsun? Ve neden açıklama yürekliliğini gösteremiyorsun? Bunun iki temel nedeni var: Ya, hala eskiden olduğu gibi, anti-PKK'cı görüşlerini koruyorsun, ya da örgütlü olmanın şerefine laik olmadığını kendin de kabulleniyorsun. Çünkü herhangi bir yerde örgütlü çalışmayı kabullenirsen, birgün sana "sıran geldi, durumun müsait ülkede görev al" diyebilirler. İşte bunu hatırladıkça tiklerin artıyor, işler karışıyor K.İzzeddin. İşin gerçeği bu, gerisi bahane. Bu nedenle sadece "destekçi" olmayı çıkarın için, yeterli görüyorsunuz. Bununla İnançsızlığınızı da ortaya koyuyorsunuz.

Yoksa, K.İzzeddin de biliyor ki, TSK ayrı bir ideolojinin savunucusu, PKK ayrı bir yurtsever örgüttür. Ayrıca TSK 1986'da kurulduğunda da PKK vardı ve K.İzzeddin'e PKK'nın yurtsever bir örgüt olduğunu savunduran TSK'nın ideolojisi oldu. Şükür bunu kabulleniyor. Ama ideolojiyi-politikayı boşlayıp, inançsızlık ve samiyetsizlik örneği sergiliyor.

Beşincisi, K.İzzeddin açıkça yalan ve çarpıtmalarla TSK'nın değerli kadrolarını karalayıp TSK'ya karanlık bir örgüt havası vermeye çalışıyor. Örneğin; Almanyadan Ortadoğu alanına giden Y.Alan yoldaşın bir komploya kurban gittiğini yazıyor. Oysa, Y. yoldaş TSK saflarında mücadelesini sürdürürken, H.Gel'in 16. sayısına yazdığı "koşullar ve tavırlarımız" başlıklı mektupla kaçkınların maskesini düşürüyor ve yalanlarını bir şamar gibi suratlarında patlatıyor.

Yine buna benzer, K.İzzeddin ülkeye girmek için kendisine görev verildiğini ve kendisinin de bunu kabullendiğini belirttiikten sonra: "gidecektik, ama sonu komploya mı varırdı bilinmez" diyerek hem kaçışını gizlemek istiyor hem de gide-rayak TSK'yı komplocu göstermeye çalışıyor. Şimdiye kadar TSK'ya kaç kişi kayboldu? Kaç kişinin siyasi çalışma hakkı ve kimin kendini savunma hakkı elinden alındı? K.İzzeddin'in ve Bay B'nin yol arkadaşlarını ateş hattında bırakıp Ortadoğu zemininden, görevden kaçarak, örgütü tasfiyeye yönelmeleri ve İsveçte sıcak odalarında oturup bu nameleri yazmaları bile bunu yalanlamıyor mu?

Namelerine devam edelim, Xero ile giden genç yoldaşımıza, gitti demeyi biliyor, ama gittiği yerden dönüp TSK saflarına katıldığını bildiği halde üstünü örtüyor. Xero'ya gelince, bir hafta içinde, TSK'dan ayrılıp önce Pêşeng'e, sonra geri özeleştirip verip TSK'ya ve TSK'nın kendisine ülke zeminde görev önermesiyle tekrar kaçıp bu kez PKK'ya giden birinin samimi olacağına, ancak K.İzzeddin gibiler inannabilir. Ayrıca onlar Xero'yu savunmak zorundalar da. Çünkü Xero, hiç değilse Ortadoğu'da PKK'ya katıldı, onlar ise İsveç gelip sadece "destekçi" olmayı kabullendiler.

Ve hiç utanmadan, "bizim sekreter önce kendisini emin yerlerde garantiye alıyor" diyor. Oysa Genel sekreter dahil, tüm MK üyelerinin Avrupa'dan ülke zeminine ve sıcak mücadele alanlarına çekilmesinde en son sırada K.İzzeddin vardı. Sıra K.İzzeddine gelince "örgüt bitti"

KÜRTÇE SAVUNMA İSTEMİ YAYGINLAŞIYOR. . .

Diyarbakır cezevi direnişinde, görüşmelerde Kürtçe konuşma hakkı elde edildikten sonra. Bu kez, sömürgeci burjuva mahkemelerinde Kürtçe savunma hakkı elde etmek için yeni bir mücadele içine girildi. Çok sayıda yurtsever siyasi tutuklu, bu hakkı kullanmak için savunmalarını Kürtçe yapmaya başladılar. Bu süreç, çok sayıda yurtseverin savunma hakkı elinden alınmasına, mahkeme salonlarından tartaklanarak çıkarılmış olmasına rağmen devam ediyor.

Mehdi Zana, çıkarıldığı mahkemede, savunmasını Kürtçe yapmak istediğini; "Ben kendi ana dilimi daha iyi konuşurum" şeklinde gerekçelendirerek; ve "Kürtçe konuşmanın en doğal hakkı" olduğunu belirterek savunmasına Kürtçe başladı. Ancak savunması dinlenmedi ve mahkeme salonundan çıkarıldı.

Ardından, Mahkemeye çıkarılan Mehmet Cıbrın'da "Bundan böyle savunmalarımı Kürtçe olarak yapacağım, bunun dışında hiç bir şekilde

konuşmayacağım" diyerek tavrını belirledi.

Mustafa Karasu'da, bir grup tutuklu adına basına yaptığı açıklamada, Şöyle diyordu: "Biz Diyarbakır askeri mahkemelerinde yargılanan Kürt tutsaklar, 21 Mart 1988 tarihinden itibaren, kendi ana dilimiz Kürtçe ile savunma yapmaya başladık. Bundan sonra da yapmaya devam edeceğiz. Bizler, bu doğal hakkımızı kullanırken, Askeri mahkemeler bizleri duruşmalardan dışarı atmakta, savun-

ma yapmamızı engellemekte, sonuç olarak gıyabımızda karar verme yoluna başvurmaktadır." Bu açıklamayla, hem mücadelede kararlılıklarını hem de sömürgeci burjuva mahkemelerinin baskılarını dile getiriyorlardı.

Tüm zorluklara rağmen, haklı taleplerle yola çıkan ve mücadele yürüten yurtseverdevrimci siyasi tutukluların mücadelesine omuz vermek, onlarla dayanışma içinde olmak görevdir.

Medya Güneşi yazı işleri müdürüne 3,5 yıl ceza verildi

Nisan 1988 tarihinde yayın hayatına atılan **Medya Güneşi** adlı aylık haber inceleme ve yorum dergisinin şimdiki kadar yayınlanan tüm sayıları toplandı. Sürekli baskılara maruz kaldı. Bu baskıları ve varacağı muhtemel boyutları, Dergi sahibi ve yazı işleri müdürü Cemal Özçelik bir ay önce yayınladığı bir bildiriyle kamuoyuna duyurmuştu. 12 Eylül sonrası Kürdistan sorunuyla ilgili konuları ele alıp işleyen ve bu konuyla

yurtsever bir yayın politikası sürdürmek isteyen legal bir yayının, engellerle karşılaşacağı bekleniyordu. Nitekim, Kürt ulusal sorununa parmak basan, Kürdistan tarihinden kesitler sunan ve Kürt kültürünü işleyen böylesi bir yayının sömürgeci burjuvazinin hismine uğraması gecikmedi.

Derginin sahibi ve yazı işleri müdürü Cemal Özçelik, 18 Ağustos'ta çıkarıldığı mahkemede, ilk celsede 3,5 yıl hapis

cezasına çarptırıldı. Sömürgeci burjuvazinin ceza gerekçesi ise, Medya Güneş'inin 3. sayısında yayınlanan Kürt şairi Abdullah Pêşew'in **Zafer** adlı şıırı oldu. Siir şöyleydi: **Kazanacağız Çünkü dün Çamurdan bir torak verdim de Bir Kürt çocuğunun eline Küçük bir tüfek yaptı ondan çocuk Bebek yerine.** Ve Cemal Özçelik, sömürgeci-

lerin artık çamurdan yapılmış tüfeklerden bile korktuğunu bildiriyordu bildirisinde.

Bu baskılar burjuvazinin Halkımıza ve kültürümüze düşmanlık derecesinin nerele- re vardığını bir kez daha kanıtlamaktadır.

Halkımızın kurtuluşuna olan inancımızı belirtir. Cemal Özçelik'e verilen ceza- yı ve bir bütün olarak ilerici sol basın üzerindeki baskıları bir kez daha lanetliyoruz.

ZİYA ÜL HAK ÖLDÜ Darısı Evren'in başına

Pakistan'ın kanlı diktatörü, General Ziya Ül Hak ve 37 kişilik Kurmay heyeti, bindikleri uçağın havada infilak etmesiyle parçalandılar. Uçakta Ziya ül hak'ın yanısıra, Genel kurmay başkanı, üst rütbeli subaylar, ABD büyükelçisi ve ABD Askeri temsilcisi de bulunuyordu ve bu 37 kişiden kurtulan olmadı. Böylece Dünya bir kaç pislikten temizlenmiş oldu.

Pakistan hava kuvvetlerine

ait sözkonusu uçak, Hindistan sınırına yakın bir yerde düştü. Düşüş nedeniyle ilgili üç ihtimal üzerinde durulmaktadır. 1-Kalkış esnasında arıza; 2- Uçağa sabotaj; 3-yerden fırlatılan bir füze ile düşürülmüş olması tartışılıyor.

1977 yılında Askeri faşist bir darbeyle iktidara el koyan General Ziya, kendisini genel kurmay başkanlığına getiren, dönemin Başbakanı Zülfikar Ali butto'yu -tüm demokratik

dünya kamuoyunun karşı durmasına rağmen- idam ederek, Pakistanı koyu bir karanlığa boğdu. Yıldırma ve yok etme politikasıyla emekçi halka kan kusturdu. Evrenvari sahte seçim takvimleri belirleyerek kitleleri demokrasiye geçiş demagojisiyle oyalandı. Afganistan gericilerini örgütleyip besledi. Afgan ilerici yönetimine saldırttı. Bu konuda ABD'nin tam desteğini aldı.

Faşist Generalin ölümünden sonra yerine atanan, Devlet başkan vekili **Gulam İshak Han**, 16 Kasım'da parlamento seçimleri yapılacağını ve "demokrasi yolundan sapılmıyacağını" açıkladı. Gözlemciler seçimlerde, Başını Zülfikar Ali Butto'nun kızı **Benazir Butto**'nun çektiği Halk Partisine şans tanımaktalar.

Güney Kürdistan'da yeni bir süreç

Baştarafı Sayfa 1'de

yer yer kimyasal silahlar kullanılıyor. Barzani, yaptığı açıklamada, Irak güçlerinin Şino, Zerva ve Mergesor mıntıklarında kimyasal silah kullandığını ve 63 kişinin öldüğünü bildirdi. Bu barbar saldırılardan korunmak isteyen sivil halk Türk sınırlarını zorlayarak Kuzey Kürdistan'a sığındıysa da bunların bir kesimi geri yollandı ve bir kısmı da İran'a teslim edildi. Mesut Barzani Birleşmiş Milletlerden ve diğer uluslararası kurum ve kuruluşlardan insani görevlerini yerine getirmeleri isteminde bulunurken, tüm Kürdistanlı güçlerin Irak Kürdistanındaki savaşa destek olmaları çağrısında bulundu.

İran ve Irak Savaşının Temel nedenleri

İkinci Dünya Savaşından sonra iki ülke arasında meydana gelen ve en uzun süreli (8 yıl) devam eden İran-İrak savaşı **Bir Milyon**'u aşkın insanın ölümüne ve yüzbinlerce insanın sakat kalmasına sebep oldu. onbinlerce insan esir düştü, yüzbinlercesi ülkesini terketti. Her iki ülkenin ekonomisi tahrip oldu, yıkım noktasına vardı.

Savaşın göstermelik nedeni ne olursa olsun, bu savaş, emperyalistlerin çıkarları doğrultusunda kapitalist ülkeler arasında başlatılan haksız bir savaştı. Her iki ülkenin tüm ekonomik kaynakları emperyalizmin silah tekellerine aktı. Emperyalizmin ve Arap gericiliğinin bölgedeki çıkarlarına hizmet etti. Bu nedenle Arap gericiliği savaşı körükledi; ABD zaman zaman savaşa doğrudan müdahale etmekten çekinmedi.

Savaşın dayandırıldığı neden ise, 1975'te İran-İrak sömürgeci güçleri tarafından yapılan **Cezayir ihanet anlaşması** oldu. 1975'te Güney Kürdistan ulusal kurtuluş güçleri karşısında zorda kalan Irak, Cezayir anlaşmasıyla **Şattül-Arap** bölgesinin denetimini İran'a vererek; İran'ın Kürtlere sağladığı desteği kesmiş ve Kürdistan ulusal kurtuluş hareketine karşı geçici bir başarı sağlamıştı.

1978'de ABD'nin ileri karakolu durumunda olan ve yıkılmaz gibi görünen İran'daki faşist şah rejiminin yıkılması, iktidarı ele alan orta burjuvazinin temsilcisi gerici Humeyni yönetiminin, göstermelik de olsa anti-Amerikancı tavrı, İslami düşünceleri perde ederek düşüncelerini bölge devletleri içinde yayma çabası, başta ABD emperyalizmi olmak üzere tüm gerici Arap rejimlerini tedirgin etmişti. O günlere dönüş bakıldığında, Emperyalizmin çıkarları için kurulan CEN-TO işlevsiz hale gelmiş, Afganistan'da demokratik güçler yönetimi ele geçirmiş, İran'da Şah diktatörlüğü halk ayaklanmasıyla yıkılmış, ABD görevlileri Humeyni rejimi tarafından rehin tutulmuş ve ABD'nin fiili müdahalesi fiyaskoyla sonuçlanmış, yine ABD'nin ileri karakolu ve NATO'nun güney kanadındaki en güçlü müttefiki Türkiye'de devrimci-demokratik güçler parçalıda olsa burjuvaziye rahatsız eder duruma gelmiş, yine Türkiye Kürdistan'ında ulusal demokratik muhalefet gelişip güçlenmiş; Güney Kürdistan'da, yenden toparlanan, ulusal demokratik güçler silahlı mücadeleyi başlatmış ve Kurtarılmış bölgeler ele geçirmeyi başarmıştı. Bütün bu gelişmeler, güçler dengesini alt-üst edecek yeni gelişmelerin habercisiydi. Emperyalizm ve bölge gerici devletleri çıkarlarını tehlikede görüyorlardı.

Emperyalistler ve bölge gerici devletleri Ortadoğu'da statükonun bozulmaması için harekete geçtiler.

Pakistan'daki faşist iktidar aracılığıyla Afgan gericileri örgütlenip beslendi. Türkiye'de Faşist generaller iktidara el koydu. İran'a karşı komplolara girişildi ve Irak'taki Baas diktatörlüğü Şattül-arap bölgesini geri almayı bahane ederek, emperyalizmin ve bölge gericilerinin desteğinde İran'a saldırdı. Bu destek sonuna kadar devam etti. 8 yıllık savaş süresince defalarca yıkılması gereken Saddam diktatörlüğü bölgedeki güçler dengesine bağlı kalarak varlığını sürdürdü. Ekonomik olarak çöktü, "uçan kuşa borçlandı" Şu anda 2.000 yılına kadar üreteceği petrolünü dahi peşinen satmış durumda ateşkes kararını kabul etmiş bulunuyor.

Kuşkusuz böylesi haksız savaşlarda kaybeden, savaşan ülkelerin emekçileri ve yoksul halkı olacaktır. Bu nedenle böylesi savaşlarda, her iki ülkenin devrimci güçlerine düşen görev, iç savaşı başlatmak olmalıydı. Ancak bu yapılmadı. Aksine İran Komünist Partisi (TUDEH) II.Enternasyonal partilerine taş çıkartacak bir tavırla Humeyni yönetiminin yanında yer aldı. Doğu Kürdistan'da yükselen ulusal demokratik harekete karşı sosyal şöven tavrını pratikte uyguladı. Hareketi bölmeye çalıştı. İran devrimci güçleri arasında teslimiyeti yayarak Halkın Fedailerini böldü ve bir kesimini kendisiyle birlikte aynı batağa götürmeyi başardı. Diğer muhalefet güçlerinin ezilmesine göz yumdu. Sıra kendilerine geldiğinde de paçayı kurtaramadı. Teslimiyetçi tavrının bedelini en ağır bir biçimde ödeyerek kadrolarının ezici bir çoğunluğunu kaybetti. İran ilericilerinin bir kesimi ise ancak Kürdistan'daki kurtarılmış bölgelere sığınarak canlarını koruyabildiler.

8 yıllık bu savaş süresince Irak Komünist Partisi (IKP), dönem dönem işlediği hatalara rağmen TUDEH'in durumuna düşmedi. (Aynı hatayı daha önce kendisi işlemiş, Saddam'dan darbe yemiş ve çok sayıda kadrosunun idamına neden olmuştu). Ancak, savaş durumundan da yararlanarak kitleleri örgütleme, onları ayaklandırma yeteneğini de hiçbir zaman gösteremedi. Güney Kürdistan'da kurtarılmış bölgelere çekilerek, Kürdistan'da mücadele veren güçlerle zaman zaman sürdürtüşerek, kimi zamanlarda da kurulan cephelede yer alarak varlığını sürdürdü. En son kurulan Kürdistan Cephe içinde de yer almış bulunmaktadır.

Sömürgeciler arasındaki çelişkilere Faydalanma sorunu

Bu savaş süresince (dönem dönem diğer zamanlarda da olduğu gibi) genellikle İran, kendi denetimindeki Kürdistan parçasında kanlı saldırıları yürütürken; Irak denetimindeki Güney Kürdistan'da mücadele eden Kürdistan'lı yurtsever örgütlere desteğini sundu. Irkçı Baas rejimi de aynı şekilde, Güney Kürdistan'da zehir saçarken İran Kürdistanı'nda mücadele eden güçlere yardım ediyordu. Suriye zaman zaman Kürdistan'lı güçlere "göz kırıyor"du. Bu yaklaşımların ardında yatan gerçek ne idi? Gerçekten bu güçler Kürt halkının dostumuydu? Yaklaşımlarında ve niteliklerinde bazı farklılıklar olsa bile bunların Kürt halkının kendi kaderini tain hakkını alması konusunda samimi olmadıkları bütün Kürdistanlı güçler tarafından biliniyordu. Bu sınırlı desteklerden amaç; savaş halinde olan bu ülkelerin karşılıklı birbirlerini yıpratması ve ayrı bir cepheden savaş açarak karşı tarafı zayıf düşürmesiydi. Bu yardımlar Kürtlerin

kara kaşı kara gözü için değil, kendi çıkarları için bu çelişkiden faydalanmalarıydı. Suriye ve Libya'nın sınırlı desteğini de aynı bağ içinde görmek gerek. Bunlar Irak Baas iktidarı ile aralarındaki çelişkilerden ötürü, Irak'taki Arap ilerici muhalefetine ve Kürt ulusal demokratik muhalefete sınırlı desteklerini sundular. Sunuyorlar.

Suriye bu günkü konumuyla Ortadoğu'da önemli bir konuma sahip. Dünya sosyalist sistemiyle olan ekonomik ve politik ilişkileri, askeri anlaşmaları, emperyalizme ve siyonizme karşı olan tavırlarından dolayı, emperyalizmin, bölgedeki arap gericilerinin ve siyonizmin komplo ve saldırılarına uğramaktadır.

Suriye Baas rejimin, emperyalizme ve siyonizme karşı olması, Filistinli ilerici güçlere (yer yer iç işlerine müdahale etmesine ve katliamlara neden olmasına rağmen) destek vermesi bu küçük burjuva iktidarının ilerici karakterini belirlemektedir. Madalyonun diğer yüzünde ise, Kürdistan'ın -küçük de olsa- bir parçasını sömürge olarak elinde bulundurması, Kürt halkına karşı uyguladığı baskılar; bir milyona varan Kürt nüfusunun büyük çoğunluğunun vatandaş olarak kabul edilmemesi, kimlik verilmemesi, Kürdistan topraklarına Arap ailelerin yerleştirilmesi, Arap ilericilerine karşı takındığı tutum vb. tavırlarla onun gerici karakteri yer almaktadır.

Kısaca tavırlarına değindiğimiz bu güçler Kürt halkının stratejik dostları değildi ve bunlara bel bağlanarak sonuca varılamazdı. Nihayet kendi aralarındaki çelişkileri çözenler Kürdistan'a yöneldiler, Kürt halkını ablukaya alarak yok etme hareketini başlattılar. Bu beklenen bir gelişmeydi. Bu bilinmesine rağmen, mevcut çelişkilerden Kürdistan ulusal demokratik muhalefeti yeterince yararlanabildimi ve beklenen bu sonuca uygun tedbirler alındımı? 75 trajedisini yaşamamak için neler yapılabilir? Bu soruların cevabı aranıp doğru olan pratikte hayata geçirilmelidir.

Elbette sömürgeci güçler arasındaki çelişkilerden sonuna kadar yararlanılmalıdır. Dört yanı düşman güçlerle sarılı olan Kürdistan'da mücadele veren her güç böylece tarihi fırsatları değerlendirmek zorundadır. Ancak, ilişkiler bağımlılık düzeyine vardırılmadan ve Kürdistan'ın her parçasında mücadele eden stratejik ittifakçılarımız olan güçlere zarar vermeden sürdürülmelidir. Stratejik dostlarımız olan güçler taktik ilişkilere feda edilmemelidir. Geçmişte bunun tersi durumlar yaşandı. Dönem dönem düşman güçler Kürdistan yurtsever hareketini birbirine kırdırdı. I-KDP ile İ-KDP arasında İranda meydana gelen çatışmalar; YNK'nin diğer Kürdistanlı güçleri dışlayarak, hem de faşist dediği Baas ile otonomi görüşmelerine oturması, yine YNK'nin İran pasdarlarıyla birlikte bazı kasabaları işgal ederik pasdarların oralara yerleşmesine müsaade etmesi vb. gibi tavırlar Kürt halkına zarar veren ve düşman güçleri sevindiren olaylardı. Bu sömürgeci güçler arasındaki çelişkilerden yararlanma adına düşman güçlere alet olma.

Bu türden hataları Kürdistan tarihinde bolca görmek mümkün. Her seferinde de ders çıkarılmadığı da bir gerçek. Özellikle Doğu ve Güney Kürdistan'da yaşanan bu tür olumsuzlukların temel nedeni, bu parçalarda mücadele eden güçlerin sınıfsal yapılarından ve kurtuluş mü-

cadelesinde otonomiye hedeflediklerinden kaynaklanmaktadır. Bu parçalarda Kürdistan işçi sınıfının fiili ve ideolojik öncülüğü anlamında etkinlikleri yoktur. Mevcut yurtsever hareketler burjuva-küçük burjuva ve feodal önderlikli hareketlerdir. Bu nedenle bu güçler kendi öz güçlerine güvenmediler, kişilikli, bağımsız bir politika önlerine koymadılar ve doğru bir ittifaklar politikası ile güçlerini düşmana karşı birleştiremediler. Sınıfsal yapılarından ve onların bu anlayışlarından düşman güçler her zaman yararlanmak istedi ve dönem dönem de yararlandı. Böldü, parçaladı, birbirine kırdırdı. Öz gücüne güvenmeden Irak'tan destek alıp İrana; İran'dan destek alıp Irak'a vurarak Kürt halkının kurtuluşu sağlanamazdı. Sağlanmadı. 8 yıllık sömürgeci güçler arasındaki savaş Kürdistanlı güçler açısından tarihi bir fırsattı. Ateşkes anlaşmasına ve Sömürgecilerin Kürdistan'a yönelmiş olmasına rağmen vakit geç değil.

Yeni bir süreç

Ateşkesin sağlanması, sömürgeci güçlerin Kürdistan'a saldırılarını başlatması ve olası gelişmeler Kürt ulusal kurtuluş hareketini yeni bir sürece sokmuştur.

Güney ve Doğu Kürdistan'da Kürt halkı en barbar ve vahşi saldırılarla, soykırım hareketiyle karşı karşıyadır. Belli ki, Kürdistan yeniden kan gölüne dönecek. Ve yine görünen o ki, kısa sürede hiç bir samimi dost eli bu savaşta Kürt halkına uzanmayacak. Bu nedenle Kürt hareketi kendi ayakları üzerine durmak kendi öz gücüne dayanarak kararlı ve azimli bir direniş ortaya koymak zorundadır. Yarım asıra yaklaşan bir mücadele geleneği olan Güney Kürdistanlı güçlerin bunu yaratmaları mümkündür. Bu konuda bu güçlerin kimlerin dersine ihtiyacı yoktur. Yeterki, ittifaklar politikası iyi belirlensin, yeterli düşman güçler arasında devam edecek çelişkilerden iyi yararlanılsın ve düşman güçlerin oynaması muhtemel oyunlara alet olunmasın.

Bu yeni süreçte 8 yıllık savaşın yükünü sırtında taşıyan, askeri ve ekonomik olarak çöküntünün eşğine gelen Baas yönetiminin Kürt halkının yürüteceği uzun vadeli gerilla savaşına karşı başarı sağlaması mümkün değildir. Bunu kendisi de biliyor. Ancak yeni yeni komplolarla Kürt hareketlerinden birilerini sahte otonomi vaadleriyle yanına alması ve hareketi bölerek başarı sağlamaya yönelmesi muhtemeldir. Bu zaafı düşmeden, yeni süreci zamanında değerlendirerek, acı yenilgilerden öğretici dersler çıkararak, bağımsız ve kişilikli bir politika belirleyerek, Kürdistan'da ulusal demokratik güçlerin ve Irak ilerici güçlerinin oluşturdukları birliklikleri daha ileri götürüp sağlam temellere oturtturarak, Kürdistanın diğer parçalarında mücadele eden güçlerle sıkı ittifaklar geliştirerek sorun aşılabılır. Ulusal kurtuluş mücadelesi bölgesel ve uluslararası planda sesini daha bir gür duyurabilir ve istikrarsızlığın eğemen olduğu ortadoğu'da zafere giden yolda olumlu mesafeler katedebilir.

Agustos 1988

Lokman POLAT

KÜRDİSTAN TARİHİNDEN BİRKAÇ SAYFA

(7)

MERVANİ KÜRTLER TARİHİ (2)

Uzun süre Amed'i yöneten İbni Dimne, damadı olan komutan Mürtec'in Amed'de büyük miktarda mal ve mülk sahibi olmasını çekemiyordu. Aynı şekilde Mürtec de kayınbabası İbni Dimne'yi çekemiyordu. Bu yüzden Mürtec, kendisine bağlı dört adamını İbni Dimne'nin yatak odasına yollayarak onu öldürttü. Olaya şahit olan İbni Dimne'nin hizmetçisi, çığlıklarla dışarı çıkıp, Mürtec'in üzerine saldırıyor ve "onu sen öldürttün" diyerek bıçağını Mürtec'in gırtlığına saplayıp onu öldürür. Daha sonra değerli bazı hediyelerle yola çıkan hizmetçi, olayları duyup Amed'de doğru yola çıkan Nasruddevle ile yolda karşılaşır. Hediyeleri Emire verir ve İbni Dimne'nin hazinesinin nerede bulunduğunu ve kimler

tarafından alındığını söyler.

Nasrüddevle Amed'e vardığında, Mürtec'in çocukları surlara çıkararak babalarının katili olan hizmetçiyi Emir'den istediler. Vezir, önce direndiyse de "Amed bir hizmetçiye değiştirilmez" diyenlere uyararak, hizmetçiyi teslim ederek şehre girdi. İbni Dimne'nin iktidarı 28 yıl sürmüştü.

Nasrüddevle, Amed'de işleri düzene koyduktan sonra, şehir yöneticiliğine oğlu Eb'ül Hasan'ı vali olarak atadı ve kendisine "Sa'düddeve" (devletin saadeti) ünvanını verdi. Emir, işlerini bitirip tekrar Meyyafarkin'e döndü.

Emir'in veziri Hoca Eb'ül-Kasım 1025 yılında- ölünce yerine Mağrıplı Eb'ül Kasım Hüseyin bin Ali yeni vezir oldu.

Bu vezir de devlet işlerini en iyi bir şekilde, öldüğü 1038 tarihine kadar sürdürdü.

Mağrıplı vezirin ölümünden sonra Nasruddevle, bir süre Nazırı İbni Bereke ile birlikte devleti Vezirsiz yönetti. Daha sonra 1039 yılında İbni Cehir'i Vezir tayin ederek kendisine "Kafiddevle" (devlet için yeterli) ünvanını verdi. Bunun vezir olmasıyla devlet büyük bir itibara kavuştu. Kendisi ileri görüşlü, tedbirli, akıllı, mert, namuslu ve azimli bir insandı. Devleti en iyi bir şekilde yönetti.

1059 yılında, Bağdat'ta Halife devrilinece, Halife'nin eşi ve oğlu Meyyafarkin'e geldi. Emir, onları karşıladı ve ondan sonra Amed'e yollayarak saraya yerleştirip onların masraflarını karşıladı.

Selçuklu Hükümdarı Tuğrul bey, 1059 yılında son Deylem Hükümdarı Yenal'ı öldürüp bu devlete son verdi. Deylem Devleti, Irak'a egemen olmadan önce 12 yıl, Irak'a egemen olduktan sonra 113 yıl olmak üzere toplam 125 yıl yaşamıştı.

Tuğrul Bey, Horasan ve Bağdat'a hakim olduktan sonra Nasruddevle'ye haber yollayarak Halifenin eşiyle oğlunun geri göndermesini istedi. Nasruddevle onlara 200 bin altın değerinde hediyeler vererek kendilerini geri yolladı.

Tuğrul Bey, 434 (Miladi 1043) yılında Buğa ve Nasıglı adlarında iki ünlü Türk emirinin komutasında 10 bin kişilik atlı bir orduyu Diyarbakır üzerine yolladı ve orayı kendilerine beylik olarak verdi.

Diyarbakır'ı kendilerine Beylik olarak alan bu emir, ülkenin her tarafına saldırarak yağmacılığa giriştiler. Ve Meyaffar-kin'e de saldırdılar. Nasruddevle, geri dönmeleri şartıyla kendilerine 50 bin altın teklif ettiyse de onlar bunu kabull etmediler. Kuşatmayı sürdüren bu iki emir, bir gece çok içip sarhoş oldular ve aralarında kavga çıktı. Kavgada birbirlerini bıçaklayan iki emir de öldü. Bunu öğrenen Meyyafar-kin emiri, aynı gece askerlerini karargahlara saldırttı ve çok sayıda işgalciyi öldürdü. Bir kısmını esir aldı. Böylelikle Meyyafar-kin büyük bir beledan kurtulmuş oldu.

Emir Nasruddevle, 29 Şeval 453 (Miladi 6 Kasım 1062) tarihinde vefat etti. Hükümdarlığı 53 yıl sürdü. Bu süre içinde kendisine düşmanlık eden veya kendisini uğraştıran kimse çıkmadı. Ondan daha mutlu ve renkli yaşam sürdüren yoktu. Kendisinin 4 karısı ve 360 gözde cariyesi vardı. Kendisinin yanında, başkalarının yanında bulunmayan ses sanatçıları, dansözler ve eğlence sanatkarları vardı. "nerede güzel bir cariyeye ya da güzel bir ses sanatçısı olduğunu duyar- sa, büyük paralar harcayarak ve değerinden kat kat fazlasını ödeyerek aldırıp getirirdi". Kendisi gece eğlencelerine çok düşküdü. Onun renkli yaşamını en güzel şekilde dile getiren o dönemin en büyük şairlerinden Ebu Nuvas'ın yazdığı dörtlüğü buraya aktarmakta yarar var:

"Ömrüme kıymak istemediğim için
Uyuyanlara bıraktım uyukumu
Ve gecenin karanlığını
Eğlenmekle, içmekle geçirdim
Uyku sarhoşluk saatinde arzu edilir

ancak."

Hükümdar bu şiiri dinleyince coşmuş ve şöyle demiş:

"Aşkolsun kendisine! Bizi şiirinde mırıldanarak dile getirmiş."

Nasruddevlenin ölümünden sonra bir arkadaşına birisi şöyle sormuş:

"Nasruddevlenin hükümdarlığının 53 yıl sürdüğünü duydum doğr mu?"

Adam şu karşılığı vermiş:
"Neden 106 yıl demiyorsun? Çünkü onun geceleri gündüzlerden daha güzeldi."

Nasruddevle, 3 kız ve kimisine göre 20, kimilerine göre de 40'tan fazla erkek çocuk sahibiydi. . . Ölümünden önce, Oğlu Emir Nizameddin Eb'ül-Kasım Nasr'ı veliyaht tayin etmişti. Öldüğü zaman Veziri İbni Cehir görevini sürdürüyordu.

Emir Nizameddin, 453 (Miladi 1062) yılının Zilkade ayının başında hükümdarlık tahtına oturarak görevine başladı.

Yeni emir, 1064 yılına kadar istikrar içinde hükümdarlık yaptı. 1064 yılında kardeşi Said'le arası açıldı. Bu yüzden Said, kaçıp selçuklu sultanı Tuğrul Bey'e sığındı. Tuğrul Bey de, kendi komutanlarının birinin komutasında 5 bin kişilik bir suvari birliği Said'in emrine verdi. Said, bu birlikle Meyyafar-kin'e saldırdı. Vezir İbni Cehir, Said'le görüşüp ona çok miktarda para ve beylik vaad ederek "bu ailenin ortadan kalkması senin elinle olmasın" diyerek Said'in saldırısını engelledi. Nizameddin de Tuğrul'un komutanına 50 bin altın vererek onu geri gönderdi.

Bağdat Halifesi El-Kaim, 1064 yılında Emir Nizameddine haber yollayarak, Vezir İbni Cehir'i kendisine vezirlik yapması için istedi. Emir de, Veziri birçok kıymetli hediyelerle birlikte Halifeye yolladı. Emir Nizameddin, boşalan vezirlik görevine El-Ecell Eb'ül-Fadl İbrahim bin Enbari'yi atadı.

Tuğrul Bey, 1067 yılında Salar-ı Horasan adındaki komutanının yönetiminde 5 bin kişilik bir süvari birliğini Diyarbakır üzerine yolladı. Bu birlik, Meyyafar-kin yakınlarına geldiğinde her tarafa saldırıp yağmaya başladı. ve şehri kuşattı. Vezir El-Ecell, Tuğrul'un komutanıyla görüşüp, geri dönmeleri şartıyla kendilerine 300 bin altın verileceğini vaad etti. Vezir komutana güven vermek için de rehin olarak, Emir'in oğlu Hasanı onla-

rın karargahına gönderdi. Selçuk komutanı Salar, birkaç askeriyile birlikte şehir kapısına geldiğinde pişmanlık duydu ve tereddüde düştü. Bu durumu sezen vezir, Emir'in iki kardeşi olan Fadlun'la Namık'ı da Salar'ın karargahına yolladı. Bundan sonra Salar'ın şüphesi ortadan kalktı ve şehre girdi. Vezir onları bir oda-

da oturtup, emirle konuşmaya gitti. Emir'in "ne yapalım" sorusuna karşılık Vezir, "onları tutuklayalım" yanıtını verince Emir şaşırıp ve kardeşlerinin onların elinde olduğunu hatırlattı. Vezir ise: "Kardeşlerin sana düşmandırlar. Sen onların karşılığında Diyarbakır ve memleketi satınalıyorsun." şeklinde Emiri ikna etmeye çalıştı ve başardı. Vezir, Emir'in odasından çıkıp Selçuk komutanıyla yetkililerinin bulunduğu odaya gitti ve onların hepsini tutuklattı. Bu durum karşısında şaşkına dönen Salar; "İhanet mi ettiniz" sorusunu sorunca Vezirden "Evet" diye karşılık aldı. Durumu anlayan Salar "Lailahe illallah. . . Düşmanını düşmanına karşı yakaladı" diyerek tezgahlanan oyunu tanımladı. Salar'ın tutuklanmasından sonra Meyyafar-kin askerleri, Selçuklu ordusuna saldırdı. Çok sayıda askeri öldürdü geri kalanını da esir aldılar. Bütün savaş malzemelerine el koydular. Emir'in kardeşlerini de yakalayıp kafasını kestirdiler. Üç gün sonra da Emir, Su kapısının dışındaki tepede oturarak Salar ve arkadaşlarının başlarının kesilmesini seyretti. Vezirin kurnazca siyaseti sayesinde Meyyafar-kin büyük bir beladan daha kurtulmuş oluyordu.

Vezir El-Ecell Eb'ül Fadl, 1067 yılında ölünce, onun yerine oğlu Ebu Tahir Selame geçti. Yaşının genç olmasından dolayı halk buna karşı çıktıysa da Emir, "ben bunu istiyorum. Kendisinin nasıl bir adam olduğunu göreceksiniz" diyerek, genç vezire "El-kafi" (yeterli) ünvanını vermiş oldu.

Emir ile kardeşi Said'in arası 1069 yılında tekrar açıldı. Bunun üzerine Meyyafar-kin'den kaçan Said, 1064 yılına ölen Tuğrul Bey'in yerine tahta oturan ve Bağdat Halifesinden "sultanlık" ünvanını alan Sultan Alpaslanın yanına sığındı.

Alpaslan, 1071 yılında Said'i de yanına alarak Irak'tan çıkıp Diyarbakır yöresinde Dicle kenarında istirahat çekildi. O sıralarda Selçuklu veziri Nizamülmülk

de Meyyafarkine gidip Emirle görüştü. Emir, Nizamülmülk'e birçok değerli hediyeler hazırladı. Vezirin isteği üzerine Emirle birlikte Sultanın yanına vardılar. Alpaslan, Said'e verdiği söze göre, Emiri öldürmesi gerekiyordu. Bunu öğrenen vezir bu işe karşı çıktı ve Emir'in istediği zaman döneceğine dair, Emir'in karısına ve çocuklarına söz verdiğini belirterek; "Ben bunu yapamam çünkü söz verdim. Madem ki sen yemin etmişsin, o halde sen ava çık ve bu işi bana bırak." Vezir, Sultan Alpaslanı ikna etti ve Alpaslan ava çıkınca da Vezir Said'i Emir'e teslim etti. Emir de kardeşini tes-

lim alıp Hetah'ta hapsedtirdi. Emir, sultandan birçok hediye olarak Meyyafarkine döndü.

Sultan Alpaslan'la Rum ordusu 1071'de **Malazgirt**'te savaşa giriştiler. Bu savaşta Rumlar yenildiler. Alpaslanın kazandığı savaş sonucunda, Ahlat ve Malazgirt şehirleri Mervani Devletinin elinden çıktı ve buralar, Alpaslan'a bağlı Beylikler olarak selçuklu sultanı Alpaslanın atadığı valiler tarafından yönetildi.

Emir Nizameddin 472 (Miladi 1080) yılının Zilhice ayında öldü. Hükümdarlığı 18-19 yıl sürdü. Onun döneminde Meyyafarkin, güzel bir imara kavuştu, zenginleşti. Emir, Meyyafarkin ve Amed'in surlarının birçok yerini yükseltti, onardı. Ölümünden kısa bir süre önce 1080 yılında Dicle üzerindeki köprüyü yaptırdı. (bölge halkı bu köprüye **Pıra Dehderi** -Onkapılı ya da on göz- lü köprü- adını vermektedir.)

Emir Nizammeddin'in ölümünden üç gün sonra büyük oğlu Nasıruddevle Eb'ül Muzaffer Mansur hükümdarlık tahtına oturdu. Vezir, Ebu Tahir Selame de aynı görevini sürdürdü. Ancak daha sonra Emir, Attarlar çarşısında bir dükkanı bulunan Ebu Salim adında bir hekim Vezir yaptı ve eski Vezirini de tutukladı.

Vezir Fahruddevle Muhammed bin Cehir, Emir Nizameddin'in yanından ayrılıp bir dönem Halife El-Kaim'in yanında vezirlik yaptıktan sonra azledildi. Ve bundan sonra da Selçuklu sultanı Melikşahın yanına gitti. Vezir Ebu Tahir'in Meyyafarkinde tutuklandığını duyan Fahruddevle, Mervani devletinin sarsılıp bozulmaya başladığını ve bu devletin haddi hesabı olmayan, sınırsız zen-

ginliklere sahip olduğunu Hoca Nizamülmülke anlattı. Hoca da bu durumu Sultan Melikşaha aktardı. Bunun üzerine Melikşah, bir ordu hazırlayıp başına da Fahruddevleyi vererek Diyarbakır üzerine yola çıkardı. Bu durumu öğrenen Emir, devletin tüm işlerini Hekim Ebu Salime bırakıp Meyyafarkini terk etti ve Cezayire gitti. Emir, Cezayirden Sultan Melikşaha bir heyet yolladı.

Fahruddevle ordusuyla Diyarbakır'a vardığında orduyu iki kola ayırdı. Kendisi ordunun bir kısmıyla Meyyafarkini kuşatmaya giderken, oğlu komutasında kalan diğer kısım Diyarbakırı kuşattı. Meyyafarkini kuşatan Fahruddevle, 1086 yılının Ekim ve Kasım aylarına kadar kuşatmayı sürdürdü. Kış olması nedeniyle kendisi Siirte gitti ve 13 Zilkade 487 (Miladi 1087) yılında tekrar geri gelip kuşatmayı şiddetlendirdi. O sıralarda zaten Diyarbakır da kuşatma altında bulunuyordu. Sultan da peş peşe yolladığı takviye kuvvetle kuşatmanın devamını sağlıyordu.

Emir'in Cezayir'den Sultana yolladığı heyet de, Sultan'dan Emire "ülkeyi paylaşma" önerisini getirdiler. Ülkeyi paylaşma konusunda Sultanın önerisi şöyleydi:

"Memleketi paylaşalım. Meyyafarkin'i sana verelim, çünkü evin ordadır. Amed senin olsun. Biz de Amed'e karşılık Cezire'yi alalım. Memleketin geri kalan kısmını da aramızda bölüselim. Sen istediğin yeri al. Memleketin yarısı senin, yarısı bizim olsun." (Mervani Kürtler tarihi s.191-192)

Emirin bu öneri karşısında cevabı "düşünelim" oldu. Emir aynı gün Hekim Ebu Salim'den de mektup aldı. Mektupta, sultana toprak verilmemesi ve memleketin durumunun iyi olduğu bildiriliyordu. Şayet bir yer verme zorunluluğu doğarsa: "Diyarbakır'ın son sınırı olan ve Nuseybin'e inen Hirman çayının başında bulunan son sınır kalemi Balosa'yı ver" diye belirtiyordu. Emir bu mektubu aldıktan sonra cesaretlendi ve Sultana haber yollayarak "Erimi teslim etmem ve memleketimden çıkmam" yanıtını verdi.

Çok sayıda asker tarafından kuşatılan Meyyafarkin ve Diyarbakır'da çarpışmalar devam ediyordu. Bu şiddetli çarpışmalar sonucu, Meyyafarkin şehrinin Rabad kapısının burcu yıkıldı ve şehir

teslim oldu. Fahruddevle 1087 yılında şehre girip yönetimi teslim aldı. Mervanoğullarına ait bütün para ve hazinayı ele geçirdi. Hekim Ebu Salim'i tutuklatıp, daha önce tutuklu bulunan vezir Ibnül Enbari'yi serbest bıraktırıp Hasankeyf Valisinin yanına yolladı.

Meyyafarkin'in düşmesiyle birlikte Diyarbakır'da direnemedi ve düştü. Tüm ülke Fahruddevlenin eline geçti. Fahruddevle Meyyafarkin'de; oğlu Zaim de Diyarbakır'da kalarak tüm devlet işlerini ellerine aldılar. Bazı bölgelerin yönetimini de Sultan'ın adamlarına verdiler.

Emir nasruddevle, iyi bir devlet adamı değildi. Kendisi klsa görüşlü ve tedbirsizdi. kimseyle geçinmiyor ve en yakınlarının bile sözlerini dikkate almıyordu. Onun bu yeteneksizliği ve teslimiyetçi tavrı Mervani Devletinin sonunun gelmesinde önemli etken oldu.

Ülkesi elinden alınan Emir Nasruddevle'ye, bir müdet sonra Sultan Melikşah, haber yollayarak; "Memleketine karşılık ne istersen vereyim" dedi. Hükümdarlığını yitirmenin çöküntüsü içinde olan Emir'in yanıtı şöyle oldu: "Gögsümden saplanıp sırtımdan çıkacak bir mızrak istiyorum" "Arapça mızrağa 'harbe' dendiğinden, onun bu sözleri Sultana, "harbe'yi istiyor" şeklinde nakledildi. Bunun üzerine Sultan, Bağdadın kuzeyinde bulunan ve yıllık geliri 30 bin altın olan Harbe köyünü tımar olarak kendisine verdi. Nasruddevle oraya gitti ve . . .Melikşah ölünceye kadar o da orada kaldı." (Age. s.194)

Nasruddevle, 1094 yılında Cezire'de öldü. Nasruddevlenin hükümdarlığının son bulması, 991 yılında Ebu Ali'nin hükümdar olmasıyla kurulan ve 1087 yılında yıkılan Mervani Kürt Devletinin sonu oldu. Bu Kürt devleti 96 yıl yaşamış oldu. Bu süre, şüphesiz ki, Mervanoğullarının hükümdarlığının sürdüğü süredir. Ancak, Bad bin Dostık'ın Meyyafarkin'e gidip, kendisini kıral ilan ettiği 985 yılından itibaren sayarsak, başkent olarak Meyyafarkin'in kabul edildiği bu Kürt Devletinin yaşamını 102 yıl olarak belirtmemiz gerekir.

Mervani Kürt Devletinin Ekonomik Durumu ve Yıkılışının Nedenleri

Mervani Kürt devletinin kısa tarihçe-

sine baktığımızda, o dönemlerde Ekonomik durumlarının bir hayli iyi olduğu görülüyor. Yine o dönemlerde Meyyafarkin, o kadar gelişmiştir ki, şehir, her taraftan tüccarların ve alıcıların uğradığı bir ticaret merkezi haline dönüşmüştür. O dönemin esnafı olan İbn'ül Bahat'ın bir günde iplik satışından elde ettiği kazancın 500 altın olduğunu düşünürsek ticaretin ne kadar gelişmiş olduğunu kavramak mümkün. Yine Emir Nasruddevle döneminde yapılan bir ihbar üzerine evinde arama yapılan Şeyh Ebubekir bin Ceziri'nin evinde ele geçirilen ve el konulan malların miktarı 400 bin altın değerindeydi. Bu örnekler o dönemlerde Kürt Devletinin ekonomik gelişkinliği konusunda bize bilgi vermektedir.

Fahruddevle, Meyyafarkin'i aldıktan sonra, ele geçirdiği hazine ve bu hazinayı Meyyafarkin'den gizlice nasıl kaçırdığını, "Mervani Kürtler tarihi"nin yazarı İbn'ül-Erzak'ın dedesi, yazarın babasına ve babası da yazara anlatmış. Yazar da bunu babasından öğrendiği şekliyle kitabında aktarmış. İb'nül Erzak, dedesinin ağzından olayı şöyle aktarıyor:

"Vezir bir gün haber göndererek beni çağırttı. Bunun üzerine Hasankeyf'ten kalkıp Meyyafarkin'e geldim ve Vezir'in (Fahruddevle) huzuruna giderek kendisini selamladım. O'da selamımı aldı ve sonra bana 'Ali, bu sefer yükün hafiftir' dedi. Sonra bana, çevresi beş karış olan ayaklı bir billür sofrası, beş tane billür kadeh, iki tane billür tabak, üç tane süs eşyası, şarap renginde olan beş tane kadeh, şarap doldurmasında kullanılan bir kâse ve çeşitli kadehler verdi. Hepsinin üzerinde de, benzeri olmayan bir sanatla güzel nakışlar işlenmiş ve kazılmıştı.

"Sonra bir altın kutu getirdi ve kapağını açtı. Kapağın altındaki pamuğu kaldırıncaya, güneş ışığı gibi çevreyi aydınlatan bir şey görüldü. Ve Nasruddevle'nin 140 tane inciden ibaret tesbihi ortaya çıktı. Bu tesbihin, her bir tanesinin ağırlığı tam bir miskaldi. Ne bir dirhem eksik, ne de fazlaydı. Bu tesbih tanelerinin takılmış olduğu ip ise, Melik Aziz bin Büveyh tarafından Nasruddevleye hediye edilmiş olan kırmızı yakuttan yapılmış bir ipti.

"Ayrıca altın kutunun içinde, on parça renkli yakut, on parça Belaş (bir çeşit cevher), her biri bir parmak kadar olan on tane zümrüt çubuk da vardı. Vezir bunları çıkardıktan sonra, şöyle dedi: 'Mervani ailesinin yıkılmasına ve memleketin ellerinden çıkmasına yol açan işte bunlar oldu.' Ben 'efendimiz bu nasıl oldu' diye sorunca da şu karşılığı verdi: 'Nasruddevle öldüğü zaman, Sultan onun haddi hesabı olmayan setvetiyle böyle bir tesbih ve Mûsik'tan kalan bir kılıç bıraktığını duydu. Sultan Alpaslan, Nizammedine haber göndererek kılıcı ve tesbihi istedi. Nizammedin ise, kendisine başka bir kılıçla tenelerden meydana gelmiş bir salkım ve başka değerli hediyeler gönderdi ve asıl kılıcın çıkmadığına ve onu görmediğine yemin etti. Nizammedin öldükten sonra yerine Emir Nasıruddevle başa geçti. Alpaslanın yerine geçen Sultan Melikşah da kendisine haber yollayarak tesbihle kılıcı istedi. Fakat kendisi bunları görmediğine yemin etti ve Sultan'a bir altın değerinde olsun, bir hediye göndermeye gönlü razı olmadı. İşte, elçinin buradan dönüşü sırasında, raslantı olarak ben de Hoca Nizamülmülk'ün yanında bulunuyordum. Ve fırsat bulup elçinin sözlerini dinledikten sonra konuştum, biraz da abartmalı sözler söyledim. Bunun üzerine bir ordu hazırlandı ve ben de bu memlekete geldim.' Ben, 'efendim, bunların değeri ne kadardır?' diye sordum. O da şu karşılığı verdi: 'bir kısmı eskiden vardı. Nasruddevle'ye vezirlik yaptığım zamanlar ben de 45 parça inci ve 65 bin altın değerinde bazı cevherler elde ettim; hepsinin değerini hesabettim, 215 bin altın tuttu. Sonra Melik Aziz tarafından 10 bin altın değerindeki yakut ipe Kuran-ı Kerim de hediye edilerek bu miktara eklendi.'

Sonra ben bunların hepsini alıp Hasankeyf'e götürdüm ve Eb'ül-Ekarıp ailesine mensup bir adama teslim ettim. O da Bağdad'a götürüp Amiddüdevle'ye verdi.

"Denilmiştir ki:

Fahruddevle, Mervanoğullarının servetini ele geçirdi. gerek onların paralarından, gerekse Ebu Salim'den aldığı paralardan bin kere bin (yani bir milyon) altın topladı. Ebu Salim daha önce alıp bazı kimselerin yanına emanet olarak bırakmış olduğu miktarla büyük değeri olan cevherler, altın ve gümüş kaplar, çeşitli alet-edavat ve değerli eşya bu mik-

tarada dahil edildi." (Age. s.196-198)

Yukarıda aktardığımız bu alıntılar, Mervanoğullarının ne kadar zengin olduklarını açıklamaya yetiyor. Bir de Kürdistan topraklarının verimli oluşu, yeraltı ve yer üstü zenginlik kaynaklarına sahip oluşu, elverişli bir iklime ve coğrafi konuma sahip olması gibi nedenler bir araya toplanınca, dış güçlerin bu bölgeye neden saldırdıkları ve neden buraları elde etmeye uğraştıkları dahiyi anlaşılır oluyor.

Mervanoğullarının saltanatı yıkılınca, devletin toprakları adeta parsellenir oldu. Çünkü leş yere düşünce pay kapmak isteyen kartallar da çoğaldı. Bu toprakların (tüm kürdistan değil) nasıl bölüşüldüğüne de bir örnek vermek gerekirse;

"Zaten Hamurtaş'ın valiliği zamanında ülkenin birçok yeri alınmıştı. Örneğin, Artukoğlu Sukman, Hasankeyf bölgesindeki Hazzo'dan (Siirt'in Kozluk ilçesinin eski adı), Satidma ırmağından Halk Kapısı'na ve Erzen çayına kadar olan mıntıkayı almış Hazzo'ya ilhak etmişti. Fahreddin İl-Gazi de Dicle ırmağından Savur dağına kadar 80 köy alarak Mardin'e bağlamıştı. Amed Emiri Fahruddevle, Hev nehrinin doğusundan 30 köy kadar almıştı. Hani Emiri Şaruh ise Yüksek Köprü'nün başını tutmuştu. Emir Ahmet Hetah'ı almıştı. Senasinelere, Gabelceviz (Sason'un eski adı)* ve onun sıra dağlarının ucunda bulunan 30 kadar köy almışlardı. Erzen Emiri Hüsamüdevle ise iki ırmak arasında 25 köy almıştı.

"Bütün bunların nedeni yöneticilerin değişmeleri, devletlerin birbiri ardından gelmeleri, Meyyafarkin'in zayıflaması, onu yönetenlerin beceriksizliği ve onu koruyanların azınlığıydı. Yönetime tain edilen her adam ülkeyi yağma eder, mallarına el koyar ve eline geçeni alırdı. Çünkü bu yöneticiler burada sürekli olarak kalmayacaklarını biliyorlardı. Böylece memleketi ellerine geçirdiler, halkın mallarına el koydular. Bütün bunları da yöneticiler yaptı. Halkın evi yıkıldı ve halk yoksul düştü." (Age. s.240)

DEVAM EDECEK

*. Yer ve ünvan adlarının açıklanmasında, kaynağın Türtçe çevirmeni M.E.Bozarslan ile Arapça Çevirmeni B.A.A'nın dipnotlarından yararlanılmıştır.

EKONOMİ POLİTİK

Ekonomi politığın metodu;

Ekonomi politik, toplumun ekonomik kanun ve yasalarını incelemek, araştırmak ve bunlar arasındaki karşılıklı iç bağlantılardan bir sonuca varmak için belli bir yol izler. Yani, ekonomi politik, ele aldığı bu yasaları bazı kurallara göre inceler. Ve bu kuralları Diyalektik ve tarihi materyalizmden alır. Bu, ekonomi politığın izlediği Diyalektik metottur.

Metot, genel anlamda doğa ve toplum olaylarını inceleme, felsefi anlamda bilgi edinme yoludur. Bilginin sağlıklı bir şekilde gelişmesini sağlamak için bilimsel bir metot uygulamak gerekiyor. Doğru ve objektif metot, incelenen konuya uygun düşen diyalektik metottur.

Bütün bilme (öğrenme) metodlarının temelinde, gerçekliğin objektif kanunları yatar. Dünyadaki gelişmelerin en genel kanunları da diyalektik metodun temelini teşkil eder. Diyalektik metot, bilimlerdeki özel metodların yerini almaz; onların ortak felsefi temelidir. Ve her alanda bir bilgi metodu olarak iş görür. Diyalektik metot, aynı zamanda, dünyayı dönüşüme uğratma metodudur. İdealist diyalektiğe ve metafiziğe karşıdır.

Ekonomi politik, izlediği diyalektik metodla, ele aldığı ekonomik olgu ve yasaları tarihi bakımdan belirleyici rol oynadıkları sıraya göre ele almaz. Burada belirleyici olan, modern burjuva toplumunda bunlar arasındaki ilişkidir.

Analiz ve Sentez:

Analiz ve sentez, bir bütü-

nü veya olguyu meydana getiren parçaları bir araya getirerek bütünü yeniden oluşturmaktır. Analiz ve sentez, bilme (öğrenme) sürecinde önemli bir rol oynar ve bu sürecin her evresinde ihtiyaç duyulan bir metottur.

Olgular, karmaşık ve değişik parçalardan oluşmuş bir bütündür. Bir olguyu, kendini meydana getiren parçalara ayırma işi onun yapısını açığa çıkarır. Karmaşık olguyu basit unsurlarına ayırma, araştırmacıya karmaşıklığı baside indirgeme olanağı verir. Örneğin;

Herhangi bir araba değişik parçalardan oluşmuş ve birbirini tamamlayan bir bütündür. Dışardan bakıldığı zaman, araba hakkında yüzeysel bir bilgiye sahip olmak mümkündür. Ancak araba hakkında gerçek bir bilgiye sahip olmak isteyen kişi, onu parçalarına ayırıp tek tek ele almak ve bu parçaları tanımak zorundadır. Motorun, vites dişlerinin, lastiğin vs. hep ayrı ayrı görevleri ve bu görevlerine uygun yapıları vardır.

Bir olgunun parçalara ayrılarak tanınması işlemine **Analiz** denir.

Analizin amacı, Karmaşık bir bütünün parçalarını, bu bütünün parçaları olarak kavramak, bunlarla bütünün gelişmesine hükmeden kanunlar arasında bağlantı kurmaktır.

Sentez;

Analiz yoluyla bir bütünün parçalara ayrılması işleminden, bütünün yeniden oluşturulması için parçaların bir araya getirilmesi işlemine **sentez** denir.

Yani, analiz yoluyla, yalıtılan parçaları, özellikleri ve ilişkileri özdeş olandan, farklı ve çeşitli olana doğru giderek birleştirme, ortaklaşa olanla bireysel olanın, birlik ile farklılığın, canlı ve somut bir bütün içinde birleştirilmesidir. Sentez, analizi tamamlar ve onunla çözülmez bir bağ içindedir.

Yukardaki örneğimize tekrar dönersek;

Arabanın ayrı arı parçalarını tek başına tanımak bir anlam ifade etmez. Onları arabanın bütünüyle olan ilişkileri ve diğer parçalarla ilişkileri içinde düşünmemiz gerekir. Bir parçayı tanıdıktan sonra öteki parçalarla birleştirilmeliyiz. Böylece analizle parçalara ayırıp tanıdığımız yerdan devam edip, bu parçaları bir araya toplayıp yeniden aynı bütünü elde etmemiz gerekir. Bu bir sentez işlemidir.

Şimdi artık araba hakkında bilgimiz çok geniştir. Bu durumda hareket eden arabanın o anında içindeki parçaların her birinin ne yaptığını, arabanın hareket etmesine nasıl hizmet ettiğini biliriz. Araba konusunda gerçek bilgiye sahip olmuş oluruz.

Bilimsel Soyutlama:

Bir bütünün herhangi bir parçasını inceleyebilmek ve tanımak için, o parçayı, öteki parçalardan ayırmak gerekiyor. Örneğin;

Su, hidrojen ve oksijenden oluşur. Hidrojeni tanımak isteyen biri onu oksijenden ayırmak zorundadır. Oksijenden koparılamayan hidrojen suyun bir parçasıdır. Onu bu

haliyle tanımak olanaksızdır. Bu nedenle olguların bütün parçalarını tanıyabilmek için onları öteki parçalarından ayırmak gerekiyor. İşte bu işleme soyutlama diyoruz. Maddeyi inceleyen bütün bilimlerde bu tür soyutlama var. Laboratuvarlarda bu iş için gerekli olan araç gereci her zaman bulmak mümkün. Ancak ekonomi politik bu tür soyutlama yapamaz. Çünkü o, insanlar arasındaki ilişkilerle uğraşmaktadır. İlişkilerden birini ötekilerden ayıracak araç yoktur. Bu nedenle Ekonomi politik ele aldığı bir olguyu ancak düşüncede parçalara ayırabilir. Ve parçalardan birini ötekilerden koparabilir. Örneğin; Kapitalizmi ele alıp incelediğimiz zaman, dışardan bakıldığında kabaca bir sömürü düzeni olduğunu görebiliriz. Daha yakından tanımak için, parçalara ayırıp incelediğimizde onun pek çok şeyden oluştuğunu görürüz; Mal, para, sermaye, artı-değer, emek, işgücü, ücret, fiyat vb. hepsi kapitalist üretim ilişkilerinin birer parçasıdır. İşte biz bu parçaları düşüncemizde ayırırız ve inceleriz. Ancak bu parçaların her birini de, diğer parçalarla bağları içinde de düşünmek zorundayız. Eğer bir parçayı bütüncü bağlar içinde düşünmezsek yanlış bir soyutlama yapmış oluruz.

İlişkilerin bir parçasını bütünden ayırarak, ama yine de bütüncü bağlar içinde ele alıp inceliyorsak ve bu işi düşüncemizde yapıyorsak, yaptığımız iş bilimsel soyutlamadır.

mücadele tarihinden bir yaprak

MOZAMBİK HALKININ KURTULUŞ MÜCADELESİ (2)

Devrimden sonra Mozambik

Hazırlıyan B.Zelal

Geçen sayıda Mozambik halkının Portekiz sömürgeciliğine karşı yürüttüğü mücadeleyi ve mücadele içinde çıkan zorlukları nasıl aşarak bağımsızlığına kavuştuğunu kısaca özetlemiştik. Şimdi, Mozambik'in bağımsızlığını kazandıktan sonra karşılaştığı sorunları ve kat ettiği mesafeyi, öğrenmek için, Mozambik haber bürosu şefi Carlos Cardosa'nın isveçte yayınlanan Kommentar adlı dergiyle yaptığı röportajını sunuyoruz.

Soru- Mozambik ve Angola halklarının 10 yıldır bağımsız oluşlarının ne gibi bir tarihsel anlamı olmuştur?

Cevap- Tarihsel anlamı; Mozambik ve Angolanın hala bağımsızlıklarını korumaları gerçeğidir. Mozambik ve Angola, bağımsızlıklarını silahlı mücadele sonucunda kazandılar ve ilan ettiler. Fakat bağımsızlıklarını koruma mücadelesi devam etmek zorunda.

Bizimle aynı dönemde, bağımsızlıklarını şekli bir formalitye sokanlar oldu. Bu ülkelerde kararlar ülke hükümetlerince alınmıyor; dışardan dayatılıyor. Fakat Mozambik ve Angola, kararlarını Maputa ve Luanda'da alacak olan gerçek yurtsever hükümetler kurma kararını aldılar. Bağımsızlığa böylesi bir karakter kazandırma kararlılığı kimi çevreleri hoşnut etmedi ve onları saldırıya geçiren bir neden oldu. Onlara göre, Mozambik ve Angola normal dünya düzenine aykırıydılar. Böyle düşünen az sayıda hakim güç, hakimiyetlerini tekrar elde etmek için harekete geçtiler.

Mozambik ve Angolanın bağımsızlığı, Afrikanın güneyinde güçler dengesini değişikliğe uğrattı. Daha sonra Zimbabwe'nin bağımsızlığını kazanmasıyla bu gelişmeye katkı sağlandı.

Bizim (Mozambik ve Angola'nın) en büyük zaferimiz tüm saldırılara rağmen, Mozambik ve Angola Cumhuriyetlerinin halen halk cumhuriyetleri olarak var ol-

maları gerçeğidir.

Soru- Bağımsızlıktan sonra elde edilen ulusal kazanımlar nelerdir?

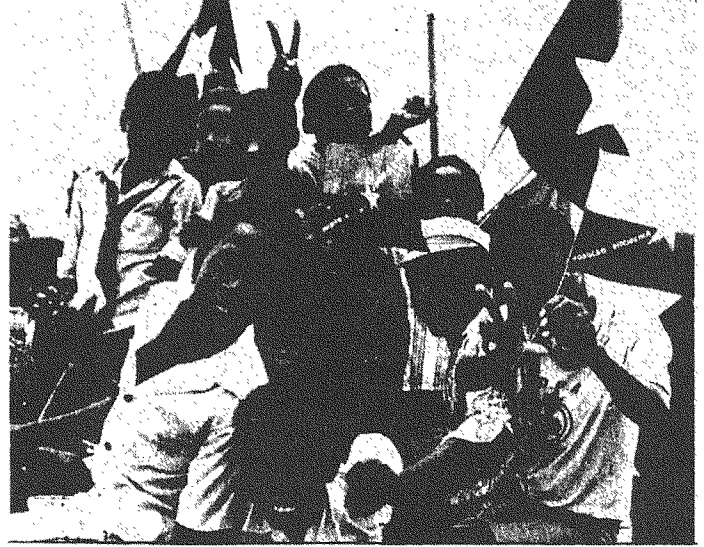
Cevap- En büyük kazanım bağımsız oluşumuzdur. Bu da bir dizi yan zaferler üzerine inşa edilmiştir.

Eğitimin, sağlık kuruluşlarının, toprağın ve madenlerin ulusallaştırılması önemlidir. Bu, bir dizi bölgenin ve kuruluşun devlet kontrolünde olduğu ve böylelikle daha geniş alanlara bağımsızlığın nimetlerinin götürüldüğü demektir. Mozambik halkının sömürge döneminde sahip olduğu hayat standardıyla şimdiki hayat standardı karşılaştırılırsa büyük bir gelişme kaydedildiğini söyleyebiliriz. De-taya inerek şöyle diyebiliriz;

Bugün Mozambikliler doktora gidebiliyorlar, beton evlerde oturabiliyorlar, Mozambikte ve dış ülkelerde gezebiliyorlar, sömürgecilerin korkusu olmadan sinemaya, tiyatroya, okula gidebiliyorlar ve dans edebiliyorlar. Bütün bunların bir anlamı olsa gerek.

Tüm bunlar güncel ulusal kazanımlardır. Bu tür kazanımlar Mozambik'te hayatı temelden değiştirmektedir. Geçtiğimiz 10 yıl içinde, geleneksellikten, muhafazakarlıktan, sömürgecilikten birşeylere doğru bir geçiş olmuştur. Fakat neye doğru bir geçiş? Bunu henüz bilmiyoruz. Fakat bizler şimdilik, açlığa son vermek, herkese yeteri kadar yiyecek, giyecek sağlamak; herkese iyi bir konut, sağlık hizmeti, eğitim ve benzeri somut şeyleri gerçekleştirmek için mücadele ediyoruz. Şu anda çok zor bir geçiş döneminde bulunuyoruz. Ama gelişmeyi tersine çevirmek mümkün değildir. 10 yıldan beri çeşitli türden saldırılar, Mozambik halkını barış ve daha iyi yaşam koşullarını yaratma mücadelesinden alıkoymadı.

Soru- Geçiş döneminin zor bir dönem olduğunu söylediniz. Yaşanılan bu 10 yıllık süreçte ne gibi zorluklarla karşılaştınız ve ne gibi hatalar yapıldı?

Cevap- En büyük zorluk sömürgecilerin geride bıraktıkları mirastı. Özellikle teknik eleman bulmada zorluk çekilmektedir. Bağımsızlığı elde ettiğimizde, Mozambik halkının sadece %1'i ilkokulun üstünde eğitim görmüş durumdaydı. Üniversite öğrenimi görmüş sadece 40 kişi vardı. Siyah mühendisler, mimarlar yoktu. Kısacası işe sıfırdan başladık.

İdeolojik gelişme alanında diğer Afrika ülkelerine nazaran daha ileri konumdaydık. Fakat maddi ve teknik olanaklarımız zayıftı. Bütün bu sıkıntılara rağmen ayakta kalmamız hayal gibi geliyor. Aslında subjektif nedenler ve önümüze koyduğumuz yüksek amaçlar gelişmemizde büyük rol oynadı.

Karşılaştığımız bir diğer zorluk, doğal afetlerdir. 10 yıllık süre içinde birçok kez kuraklık ve kasırga afetlerine maruz kaldık. Bunlar inşa edilmiş birçok şeye zarar verdi.

Üçüncü büyük sıkıntı da, Rodezya (eskiden), MNR eşkiyaları ve Güney Afrika tarafından yürütülen sürekli saldırılardır.

Mozambik, politik, askeri, kültürel, kısacası her yönüyle zaferi kazandıktan sonra bağımsızlığını ilan etti. Hızlı bir değişim isteniyordu. Bu yüzden genelde birçoğumuzda aceleci bir duygu hakimdi. Az gelişmişliği kabullenmiyorduk. Fakat, sömürgeci mirasın pratikte ne anlama

geldiğini tam olarak bilmiyorduk.

Düşünce olarak böyle bir tavra asla karşı çıkmıyorum. Fakat pratikte ülkenin bu denli hızlı geliştirilmesi mümkün değildi. Bunun için gerekli eğitilmiş elemana sahip değildik.

Bu tür görüşlerin sonucu olarak; Ulusal (devlet) tarıma daha fazla yatırım yapıldı. En büyük tarım sektörlerinden biri olan, aile tarımı göz ardı edildi. Bu yüzden her iki sektör arasında uzlaşmazlıklar ortaya çıktı. Bu, doğal afetler, savaş ve sömürgecilerin olumsuz mirası yanısıra 1982 yılına kadar bizim için büyük problem oldu. 82 yılında aile tarımına gerekli desteği sağlamak için toprak dağıtımına başlandı. Küçük çapta özel tarıma ve kooperatiflere daha geniş imkanlar sağlandı. Bunun sonucu olarak daha iyi ürün elde edildi.

Toprak dağıtımının diğer bir faydası da; Devlet organlarında yer alıp da, aslında özel şirketlerin sözcülüğünü yapanların açığa çıkması oldu. Bunlar açıkça kendilerini özel şirketlere adadılar, böylece sosyalist politika ile bağdaşmayan bu unsurlardan kurtulmuş olduk, devlet mekanizmasından ayıklamış olduk.

Kağıt üzerinde, aile tarımının ve komünal köylerin geliştirilmesi ilk planda ele alınacağı, politik olarak belirlenmesine rağmen, daha hızlı ilerleme sağlamak ama-

çıyla devlet sektörüne ağırlık verildi. Bu başarısızlıkla sonuçlandı. Ama hata farkedildiği an politikamızı düzelttik.

Komünal köyler her zaman vardı. Kırsal alanlarda gelişmenin sağlanmasında etkin rol oynadılar. Bu nedenle MNR eşkiyalarının ve Güney afrikanın boy hedefi oldular. Ama komünal köyler bu saldırılara karşı mücadelede öğrendiler ve başladılar.

Soru- Göçler arttı mı?

Cevap- Evet, kısmen bu savaşlar yüzünden; kısmen de, aile tarımına önem verilmediğinden kırsal alandan şehirlere göç başladı.

Fakat, toprak dağıtımı başlayınca ve MNR bir devrimci güçlerine karşı kesin bir savunma kampanyası açılınca, halk, kırsal alanlara doğru yeniden geri döndü. Şehirlerin çevrelerinde yeşil alanlar oluştu. Maputa çevresinde 10.000 üyeye sahip 125 kooperatif kuruldu. Kooperatif üyelerinin çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır.

Soru- Üçüncü dünya ülkelerinin gelişmesi tartışmalarında, dış faktörlerden ziyade iç faktörlerin gelişmeler önünde engeller oluşturduğu ileri sürülüyor. Bu konuda Mozambik için ne denebilir.

Cevap- Mozambik için durumu salt bu şekilde değerlendirmek doğru değil. Mozambik gerçekliğinde, dış saldırıların amacı, Mozambikte var olan gelişme sürecini durdurmaktır. Bu saldırıların arkasında "problemlerin çözümünü engelleme" politikası yatmaktadır. Bu tüm iç şartları etkileyen önemli bir faktördür.

Bu analizi yapanlar, mozambikte sosyalizmin olmadığını da söylüyorlar. Mozambik sadece sosyalist bir devlettir. Ama, sosyalist bir toplumu oluşturmaya çalışıyorsak da, henüz bu topluma sahip değiliz. Dış faktörler bizim sosyalist bir toplum kurmamızı engellemeyi amaçladı. Bu girişim başarısızlıkla sonuçlandı. Saldırıları, beklenenin tersine, ulusal birliği daha da pekiştirdi, güçlendirdi. Ülkemiz şimdi eskisinden daha güçlüdür.

Her yerde, Mozambikte yiyecek sıkıntısının varlığından söz ediliyor. Mozambikte her zaman kuraklık ve yiyecek sıkıntısı çekilen dönemler oldu. Eskiden ülkemiz Portekiz'in sömürgesi olduğundan dolayı açlıktan sözedilmiyordu. Çünkü, o zaman bir

Avrupa ülkesi suçlanmış olacaktı. Şimdi tüm suçu siyah çoğunluktan oluşan Mozambik hükümetine yüklemek daha kolay oluyor. Bu bir nevi ırkçılıktır. Avrupada üretilen bu klasik teorilerin temelinde ırkçılık vardır. Çoğu zaman teorisyenler bile bunun farkında değiller. Onlar analiz yaptıklarını aşağılıyorlar. Bu nedenle de ciddi hatalar işliyorlar.

Soru- Bağımsızlıktan sonra Mozambik'te sınıfsal yapılanmada bir değişiklikten söz edilebilir mi?

Cevap- Mozambik ulusunun kurtuluşu, sosyalist yapılanma temelinde olmuştur. Fakat bu temel, şimdilik yüzeysel ve karmaşıktır. ittifaklar, üç ay zarfında bile değişikliğe uğramaktadır. Mozambik'te şu anda gerçek klasik sınıflar yoktur. Bu yüzden Mozambik'te sosyal katmanlardan söz edilmektedir. Örneğin; bir grup işçimiz var. fakat bunlardan bir kısmı, geçimlerini karaborsadan eşya satmakla sağlıyor. Bu şekilde yaşayan bir işçi ahlaksal değerlerden yoksun olur ve işçi sınıfı bilincini zor edinir. Diğer yandan bu işçi yaşamını sürdürmek zorundadır ve o nedenle bu yola başvuruyor.

Bağımsızlıktan sonra, kent küçük burjuvazisi epey gelişti. Bunlardan bir kesimi Partiyle ve işçilerle ittifak halindedir.

Köylülere bakıldığında, onların aralarında da bir dizi sosyal katmanın var olduğu görülür. Bir kısım köylüler, hiç bir zaman sulak toprak sahibi olamadılar. Bunlar yoksul öylüler olarak görülebilir. Bir kısım köylüler de daha sömürgeciler döneminden beri sulak toprağa sahiptiler. Bunları küçük mülk sahibi olarak adlandırabiliriz. Maputo çevresinde bulunan kırsal alanlarda, aile sektörüyle özel sektör arasında çelişkiler var. Bunun yanı sıra, hemen 20 mil ötede her iki sektör arasında bir ittifak gözleniyor. Tüm bunlar, kristalleşmiş sınıflardan bahsetmenin henüz erken olduğunu gösteriyor.

FRELIMO, bilimsel açıdan ele alınırsa, bağımsızlık için savaşan ve yüzbinlerce Mozambikliyi devrimci politikası etrafında birleştirebilen küçük elit bir grup. Bu elit grup, mal sahibi değil, firmaları, mağazaları yok, rüşvet yiyici değil. Rüşvete bulaşmayan hükümet olarak Afrikada istisnai yerini koruyor. Portekiz sömür-

gecileriyle mücadelemiz, mücadele amaçlarımız vb. tarihimizde istisna sayılacak bir dizi politik önderler yarattı.

Politikaya atılan yeni nesil, böyle bir geçmişe sahip değil. Merkez Komitesine seçilen birçok gencin formel geçmişi bizleri düşündürmekteydi. Fakat, Güney Afrika saldırılarının bağımsızlığımızdan sonra da sürmesi, bir anlamda faydalı oldu. Birçok genç, bu sayede tecrübe sahibi oldu. Politik ve askeri yönden yetişti ve iyi komutanlar oldular.

Frelimo, "sınıf mücadelesi, tarafların hayatlarına, davranışlarına yansır" der. Halk güçleri nasıl davranır? Halkı kazanmak isteyenler nasıl davranmalı? Bazan halkı kazanmak isteyenler, halka karşı düşman gibi davranmaktalar. Bir devrimci hata işleyebilir. Fakat, hatayı savunmakta ısrar ederse, düşman gibi davranıyor demektir.

Frelimo, sık sık düşman tarifini yapar. Bu yanlışların meydana gelmemesi için önemlidir. Eleştiri, sınıf mücadelesinin gelişmesinde kullanılan bir metottur. Örneğin 1981'de bir kampanya sırasında, Devlet Başkanı Machel, polis, savunma ve istihbarat çalışanlarını resmi ve açık olarak eleştirdi. Devlet Başkanının polis içinde görevini kötüye kullananları eleştirmesi devlet mekanizmasını zayıflatmadı, aksine bundan dolayı güçlendi. Çünkü devlet mekanizmasında çalışanlara bu yolla bilinç götürülmüş oldu.

Frelimo'dan, partinin, toplumun eleştirici vijdanı olması gerektiğini öğrendim. Bu sadece parti bünyesinde yer alan tek kişiler için geçerli değil; tüm parti için geçerlidir. Somut ve bilimsel eleştiri, devrimin temel faktörlerindedir.

Soru- Geleceği nasıl görüyorsunuz?

Cevap- gelecek on yıl içinde Afrika'da genel bir savaş yaşanabilir. Bu bir derece G.Afrika askeri güçlerinin ve saldırgan çevrelerinin nasıl davranacağına bağlıdır. Fakat, birkaç yıl öncesine göre, askeri alternatif daha az inandırıcıdır. Çünkü şimdiden, hakimiyetin devamı için ekonomik alternatifler aranmaktadır.

Önümüzdeki yakın yüzyılda görev; evrensel olarak, sömürgeciliğin merkezini ve kıyıda köşede kalmış kırıntılarını yok etmek olmalıdır. Bu süreç bir

veya birkaç ülkeye saldırılarla geciktirilebilir, fakat durdurulamaz. Endüstriyel gelişmenin durdurulmasının mümkün olmadığını; kapital sahiplerinin de, halkların dünya zenginliklerini eşit paylaşma istemlerini durdurmaları mümkün değildir.

Emperyalizmin her şartta yeniden yapılacağı şeklindeki klasik teori, kendini herşeyin üstünde gören emperyalist merkezler tarafından yaratılmıştır. Ben bunun tam aksini görüyorum. Emperyalizm, küçülürken birçok zorluklar çıkarmaktadır. Fakat gün geçtikçe küçülmektedir. Kendisini emperyalist bağımlılıktan kurtaran çevreler artmaktadır. Askeri ve ekonomik alanda, emperyalizm bu çevrelere problem yaratmaktadır. Fakat bu çevreler kendilerini en azından onların kontrolünden kurtarmışlardır.

Eğer 1900 senesiyle 1985 senesini karşılaştıracak olursak, dünyanın beşte üçünün kendisini emperyalizmin politik kontrolünden kurtardığını görürüz. Bunun nedeni her toplumda maddi güçlerin gelişmesidir. Her sistem içinde kendi düşmanı vardır. Eğer bir sistem, küçük bir grubun çıkarını koruma temelinde oluşmuşsa birçok düşmana sahiptir. Emperyalistler, baskının devamından yana tavır takınıyorlar; bu da son derece mantıklıdır. Çünkü onlar sistemlerine uygun davranıyorlar.

Biz de kendi sistemimize uygun davranmalıyız ve emperyalizmi durdurmalıyız. Bu çelişki uzun yıllar devam edebilir, fakat, şimdiden yeni demokratik dünyanın karakterini belirleyen birçok örnek var; Angola, Küba, Mozambik, Zimbabve vb. gibi.

Angola, Mozambik, Vietnam ve Küba arasında var olan isimsiz dayanışmanın yanı sıra, Bağlantısızlar hareketine mensup ülkeler arasında, Afrika Birliği Örgütü, OAU ve FN (birleşmiş milletler) arasında dayanışma vardır. Bazı yanlışlıklar yapılmıştı, gelişme daha hızlı olabilirdi. Tabi önemli olan bu birliğin var olmasıdır.

Tüm bunlar, yeni dünyanın, şimdiden ortaya çıkışının ifadedir. Bu belki sömürgecilik şartlarına alışkın olan atalarımız için anlaşılabilir bir durum. Fakat biz dünyanın düzenini değiştirecek bir sürecin tam ortasında durmaktayız.

DOZA MIN

Serê zana dızani
 Bejna Zozana mın
 Xweş bedew û dirêj e
 Qêmiş nabım bıpivım
 Porê serê Zozana mın
 Hezaran sal e natiye bırın
 Alikî wê rêçkûrê Ecem e
 Alikî wê kevnepereştê Erebe
 Alikî wê Roma bêbexte
 Wana cinarên xêrnexvaz ın
 Wana hov û dız ın
 Dızê taca Zozana mın
 Ez mafê xwe ra dozdarım
 Xwin dirêjım, xwinrij ım
 Lê ne xwinxwar ım
 Ne xwinmij ım.

Hemu dınya dızani
 Eslê xwe da zaf pak ım
 Ez ne dız ım ne hov ım
 Ne parsok û mıtrıb ım
 Ew tirija kesk û sor û zer
 Ew bayê nermok û germ
 Her dem tê ber çavê mın
 Taca serê Zozana mın
 Lê roviyê dızê şekalan
 Lê bırciyê hırçê çiya
 Lê wana bı xof û tırs ın
 Lê bêrû ne, bê şerm ın
 Ez mafê xwe ra dozdarım
 Xwin dirêjım, xwinrij ım
 Lê ne xwinxar ım
 Ne xwinmij ım

Çavê payi dızani
 Dı kelêja havinê
 Dı darhışkırına payizê
 Dema cinarê xain e
 Agır berdidın
 Gûl û giyan
 Bomban davên
 Gundan û çiyar
 Lê zıvıstan tê berf dibare
 Agırê dijmin xew da dıçe
 Dumaxa wi ari
 Çavê dijmin kor dıke
 Ez mafê xwe ra dozdar ım
 Xwin dirêj ım, xwinrij ım
 Lê ne xwinxwar ım
 Ne xwinmijım

Hey diroka gemar
 Binêre bıhare Zozana mın
 Bı dengê dengbêjan
 Bı sewta bılûrvanan
 Bı ken û kêfa teyr û çûkan
 Hişyar bûye Zozan
 Şûnda kul û birinê wê de
 Gûlên kesk û sor û zer
 Sıpi û gevr xwe dane der
 İbret ji korê zemin ra
 Bı top û tıfing
 Venamire gûl û giya
 Ez mafe xwe ra dozdar ım
 Xwin dirêjım, xwinrij ım
 Lê ne xwinxwar ım
 Ne xwinmijım. . .

BRUSK

TEVGER

Geli hevalan û bıran
 Hilkin şemal û agıra
 Tevgera me ya sosyalist
 Şer xweş kırı lı hemû dera

Ev şerê neman û jinê
 Hilkin arê tekoşinê
 Werın em hemû bıçinê
 Da em xweş kın riya jinê

Rabın tev, geli hevalan
 Bêjın keç û pir û kalan
 Welatê xwe bıkın azad
 Da ev war nemine vala

Tevgera me ya sosyalist
 Dijî hêzên kolonyalist
 Jı Bingol ta bı Sêvasê
 Milet bı zanısti rêxıst

Ala rengin û sor û zer
 Bıdın kesên welatperwer
 Bıla vê Alê hılgırın
 Yê ku bo gel dıkın TEVGER

19.3.1988

S.Gabari-Lûbnan

MUCADELEDEN KAÇIŞ
YALAN VE DEMAGOGİ İLE ÖRTBAS EDİLEMEZ

Baştarafı Sayfa 2'de

sözcüğünü ezberleyen papağan misali hep aynı şeyi tekrarlayıp soluğu İsveçte alıyor. Ve şimdi herkesi dünyadan habersiz belleyip insanlara çamur atıyor. Tutmazsa bile leke bırakır mantığı köylü kurnazlarının sanatıdır. Bu mantık artık iyi tanınıyor.

Kısacası, K.İzzeddin her şeyi inkar ediyor ve kendi dağılışı tüm birimlerin dağılışı olarak görüyor. "Ortadoğu'da ne bir askeri kadro ve ne de komite var" diyor. İsveç, Norveç dağıldı, Almanya önceden dağılmıştı diyor. Eh, ne demeli? Kendisine saygısını yitirenin hiç kimsenin emeğine ve hiç bir şeye saygı duyamayacağını anlamak zor değil. Bu nedenle bu türden zırvalara cevap vermek bile yersiz. Her birimde yaşayanlar, politikayla yakın ilgisi olanlar, TSK'nın gerek ülke içinde, gerek Ortadoğu'da ve gerekse Avrupa ülkelerindeki çalışmalarını yakından görebilecek ve K.İzzeddin'e gerekli notu verebilecektir. K.İzzeddin ve B'nin kaçışından sonra bile, yayınlanan mektuplar, TSK-Dayanışma Komiteleri Avrupa Konferansı ve Konferans sonrası açılan kampanyanın göstergeleri, Newroz kutlamaları, Yeni Gündem ve H.Gel'de çıkan resimler ve yapılan röportajlar, Avrupa'daki protesto eylemleri ve

bununla ilgili Avrupa basınında çıkan haberler, H.Gel'in 18. sayısının çıkarılıp dağıtılması bile, yalancılardan yüzünü kömürcü çırağı kadar karartmaya yetiyor. Ama, ar damarı çatlayanlar utanır mı?

Her birimi dağıtan K.İzzeddin Danimarka sorununa dönüyor. Neyse ki, Danimarka dağıldı diyemiyor. Kör gözlerin bile görebileceği gelişmeyi inkar edemiyor. Çünkü Danimarka İsveç'e yakın ve faaliyetleri İsveçten bile gözlenebiliyor. Ama, birimde bunalım arıyor ve R.yoldaşa saldırıyor. Çünkü, sahtekarlıklarının ve dar grupçu anlayışlarının, hiyerarşik yoldan, belgesel olarak, ortaya çıkarıldığı alanın kuyruk acısı var. Ve K.İzzeddin bunu unutamıyor. Korumaya çalıştığı unsur ise Danimarka'daki olaya görevli olarak müdahale eden zamanın MK üyesi (şimdi TSK'nın dışında kalan) tarafından bile "Hantal, vurdumduymaz ve harekete ve özellikle komite üyelerine ayak uyduramıyor. Ayrıca para ve mala zaafı olan birisi" diye tanımlanıyor. Bunlar, K.İzzeddin yönetici iken var olan belgelerdir. İşte yanına alıp alabileceği ve "çeşitli ülkelerden kadro ve sempatizanlar" diye yutturmaya çalıştığı B'nin yakını olan bu kişinin niteliği de budur. Bu belirlemelerinize

fazla birşey eklemeye gerek yok. mübarek olsun.

Yazılacak çok şey var K.İzzeddin. Ama kısacası lacivert takım elbiseyle eli arkada dolaşmanın sorumlu olmayı, "başa" yazılmaya yetmediğini sen de deneyinle görmüş oldun. Ve ciddi bir

örgütlenmede samimi olmayanlar, hele örgütlü yapıya kast etmeye de yönelecek kadar ard niyetliyse, süreç içinde paçavraya dönüyorlar. Bunu da nevi şahsınızda hissediyor olmalısınız.

özel iktidarının pili bitti. . .

Baştarafı Sayfa 1'de

gençliğin, aydınların ve bir bütün olarak yurtsever Kürt halkının kabaran öfkesini referandum ve erken yerel seçimler atmosferinde, evet-hayır tartışması içinde dizginlemek ve aşağı çekmek istiyor.

Buna müsaade etmeyelim!

Referandum ve yerel seçimler (erken veya zamanında yapılınsın) kitlelerin politik duyarlılığını arttıran bir ortam yaratacaktır. İlericilere, yurtsever-devrimcilere düşen görev, bu ortamdan sonuna kadar yararlanarak, iktidar ve sömürgeci burjuva muhalefet partilerinin halklarımıza vereceği bir şeyleri olmadığı en geniş yığınlara götürülmeli, anlatılmalıdır. Halklarımızın en temel demokratik hak ve özgürlükleri ön plana çıkarılarak savunulmalıdır. Sandık başına gitmenin, "evet" ya da "hayır" demenin, faşist

sömürgeci yapıda değişim sağlamıyacağı, demokratik hak ve özgürlükleri genişletmeyeceği izah edilmelidir. Sömürgeci burjuva partilerinin açık kimliği, devletçi yapıları ve bir bütün olarak oynamak istedikleri oyunları teşhir edip, dost-düşman ayrımı kesin çizgilerle belirtilmelidir. Geçmişten ders çıkarıp Kürdistan halkının ve Türkiye emekçilerinin sömürgeci burjuva partilerinin kuyruğuna takılmaları önlenmelidir. Reformizmin ve sosyal demokrat kuyrukçuluğunun kurtuluş olmadığı, en temel insani haklar için bile acımasız bir mücadelenin gerekliliği açık seçik ortaya konmalı; sömürgecilğe ve faşizme karşı yürütülecek savaşımın yolu-yöntemi kitlelere kavratılmalıdır.

Baştarafı Sayfa 16'da

rak boğmak planlarını yapıyor.

Bu oyunları bozmak için, Kürdistanlı ve Türkiyeli anti-faşist ve anti-sömürgeci güçlere düşen görev: Antifaşist mücadeleyi, anti-sömürgeci mücadeleyle birleştirerek faşizmi yıkmak için mücadele birlikleri oluşturmak ve gelişmelere daha güçlü müdahalelerde bulunmaktır.

- İdam, işkence ve katliamların durdurulması için,
- Tüm politik tutukluların serbest bırakılması için,
- Düşünce söz ve örgütlenme özgürlüğü için,
- Grevli toplu sözleşmeli sendikal haklar için,

— Kürt halkının, ayrılıp bağımsız devletini kurma hakkı dahil, kendi kaderini kendi belirlemesi için, mücadele bayrağını yükseltelim! .

12 Eylül faşizmini protesto miting ve gösterilerine katılalım. Eylem alanlarında sesimizi daha bir duyuralım! .

Eylül-1988

Tevgera Sosyalist a Kurdistanê
Avrupa Temsilciliği

12 EYLÜL FAŞİZMİNİN NİTELİĞİ DEĞİŞMEDİ. . .

12 Eylül 1980'de iktidarı gasp eden faşist yönetim, tüm sivilleşme görünümüne rağmen, nitelik olarak değişmedi.

8 yıldan beri emperyalizmin ve Türk tekeli burjuvazisinin çıkarları için çaba harcayan eli kanlı iktidar, tüm yasama ve yürütme organlarını elinde tutarak, devletin tüm olanaklarını, işçi sınıfının ve emekçi halklarımızın alınterini bu uğurda kullandı kullanıyor. Bu vurgun düzeninde, Belli bir azınlık "köşeyi dönerken", hertürlü değer yargılarını da altüst etti. İşsizlik, açlık ve yoksulluk kara bir katran gibi halklarımızın yakasına yapıştı. Baskı zulüm ve işkencelerle muhbirlik, ihanet geliştirildi. Kişinin kendisine saygısını yitirmesi için ne varsa yapıldı; yapılıyor. Dolandırıcılık, sahtekarlık, hırsızlık ve fuhuş sistemin belirgin özellikleri haline geldi.

Son yıllarda yapılan göstermelik referandumlar ve seçimler düzen değişikliğini getirmedi. Sadece kitlelerin yeniden politize olmasına ve faşizmin açık yüzünün görünmesine vesile oldu. Böylece sömürgeci faşist iktidardan kurtulmanın ve ona karşı verilecek mücadelenin yolu yöntemi daha bir netleşti netleşiyor.

Faşizme karşı dışarı verilen mücadele iktidarı sıkıştırıyor, faşist yasaların şurasından burasından gedikler açılıyor. Ancak faşizmin niteliğinde hâlâ değişme yok. Çünkü:

- 82 Faşist Anayasası hâlâ yürürlükte,
- Sömürgeci devlet terörü pervasızca sürüyor.
- İdam sehpaları kurulu duruyor ve yüzü aşkın ilerici devrimcinin idam kararı parlamentoda infaz kararı bekliyor.

- Onbinlerce insan düşüncelerinden ötürü zindanlarda çile dolduruyor. İşkence tezgahlarından geçiriliyor, yargısız sorgusuz öldürülüyor, sakat bırakılıyor.

- Kürdistan'da insan avları, sürgünler devam ediyor.

- Kürdistan'da sömürge valiliği (bölge valiliği) olağanüstü yetkilerle görev başında. Özel olarak yetiştirilmiş Jandarma tuğayı (sömürge Ordusu) ve köy koruyucuları adındaki cahş örgütlenmesiyle birlikte Kürt halkına karşı soykırımı örgütliyor. Köyler kasabalar boşaltılıyor. Halk ihanete zorlanıyor, infaz kararları her yerde uygulanıyor.

- Kürt halkının yanı sıra, Türkiye işçi sınıfı ve emekçileri en demokratik haklarını dahi kullanamıyor.

- İşçi sınıfı, grevli toplu sözleşmeli sendikal haklardan mahrum. Mevcut yasalar çerçevesinde dahi grev yolları tıkanıyor. İşten atılmalar Lokavt kararları birbirini izliyor. Ekonomik demokratik haklar için büyük riskleri göze alması gerekiyor.

- Emekçilerin büyük bir kesimi olan, eğitim emekçileri, sağlık emekçileri ve büro memurları ekonomik-demokratik hakları için bile örgütlenemiyor. Politika yapmasına müsaade edilmiyor. Güdülen bir sürü duruma getirilmek isteniyor.

- Düşünce özgürlüğü yok. Basın ve yayın üzerindeki yasaklar devam ediyor. Tüm baskıları göğüsleyerek yayın hayatına giren ilerici basın susturulmak isteniyor. Yayınlar toplanıyor, sahipleri ve yazarları işkenceye alınıyor ve ağır cezalara çarptırılıyor.

- İlerici sol, sosyalist güçler kendi siyasi partilerini kuramıyor. 82 Faşist Anayasası ve buna bağlı olarak çıkarılan yasalar böylesi bir partiye müsaade etmiyor. Kimilerinin teslimiyete varan tavizleri dahi, "sosyalist" veya "komünist" ismiyle siyasal partilerin kurulmasına yetmedi.

Gerçekler gün gibi ortada, 8 yıldan beri halklarımızı cendereye sokan, zulüm ve işkenceyle kan kusturan, emekçileri iliklerine kadar sömüren bu faşist düzen kararlı, sabırlı ve örgütlü mücadeleyle gerileyecek ve yıkılacaktır.

Bu düzen tavizlerle veya reformist uzlaşmacı tutumlarla değil, Türkiye işçi sınıfının ve emekçi halklarının yurtsever Kürt halkıyla kuracağı mücadelecilik birliğinin kararlı savaşıyla tarihin çöplüğüne atılacaktır.

8 yıldan beri yürütülen mücadele bize göstermiştir ki;

En basit insani haklar olan, işkencesiz baskısız yaşamak, söz ve düşünce özgürlüğüne sahip olmak, grevli toplu sözleşmeli sendikal hakları kullanmak, ekonomik demokratik örgütlenmeyi kurmak, İşçi sınıfının kendi siyasal partisini kurması ve Kürt halkının kendi kaderini kendi eline alması gibi hakların elde edilmesi bile faşizme ve sömürgeciliğe karşı zorlu bir mücadeleyi gerekli kılmaktadır.

Türkiye ve Kürdistan'da bu temel hak ve özgürlüklerin birbirine bağımlılığını bilen ve bunların elde edilmesinin zorluğunu kavrayan ve buna uygun mücadele yöntemleri geliştiren işçi sınıfının, emekçi yığınların, öğrenci gençliğin ve bir bütün olarak Kürt halkının yükselttiği mücadele daha şimdiden faşizmin temellerini sarsıyor. Tabuları yıkıyor, faşizmin yapısında gedikler açıyor.

Gelişmeler karşısında, yapısal bunalımını aşamayan tekeli burjuvazi yeni yeni tezgahlar kuruyor. Ömrünü biraz daha uzatmak için, bir yandan yeni darbeleri gündemde tutuyor; diğer yandan, sosyalist geçinen uzlaşmacı reformist güçleri yedekte tutarak mücadelenin seyrini değiştirmek, halklarımızın kabaran öfkesini icazetli sol kanalda kontrole ala-

Devamı Sayfa 15'te

Yazışma Adresi:
Box 34055
100 26 Stockholm/Sweden

Postgiro
Héviya Gel-149796-5
Stockholm/Sweden

Abone şartları:
Bir yıllık-35 DM.
120 İsveç Kronu

Författares Bokmaskin
Stockholm 1988